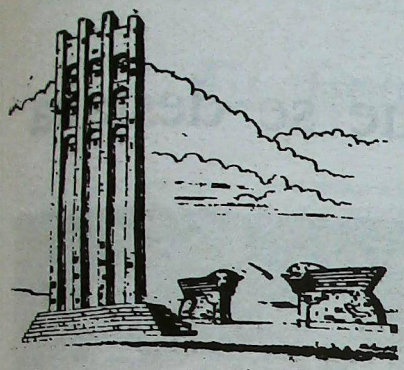

NUESTRAS SARDARABAD

BUENOS AIRES
AÑO XV
Nº 545
Miércoles
11 de
Octubre
de
1989

FIEL EXPRESION DEL PENSAR DEMOCRATA LIBERAL DE LAS COLECTIVIDADES ARMENIAS DE SUDAMERICA
PRIMER PERIODICO ARMENIO DE SUDAMERICA IMPRESO EN SISTEMA OFFSET

Gorbachov dió 2 días, pero...

Por Bill Keller
New York Times

Según informaron las agencias noticiosas, el Presidente Gorbachov intimó a los líderes de las dos Repúblicas Soviéticas del Sur a solucionar en 2 días el insólito bloqueo que paraliza a Armenia.

Según sus manifestaciones, efectuadas en la sesión de setiembre del Parlamento Soviético, Moscú intervendrá si Azerbaidján no pone fin al bloqueo que aisla a Armenia y la priva de un normal abastecimiento.

El bloqueo, que es tácitamente apoyado por las autoridades de Azerbaidján, ha detenido la reconstrucción de las zonas devastadas por el terremoto de diciembre, forzando a cortar hasta el servicio de ambulancias por la falta de combustible, y levanta tensiones a una región en la que fuentes oficiales dicen que existe el peligro de que estalle una guerra civil.

Gorbachov no especificó qué medidas habrá de tomar, aunque algunos legisladores especulan con que fuerzas militares deben ser desplazadas para restablecer el servicio ferroviario.

Esta ominosa situación en dos repúblicas montañosas del Cáucaso, fue la primera de una serie de crisis desatadas en la URSS.

Las autoridades impotentes

Pero la situación en Armenia constituyó una advertencia para los legisladores, en el sentido de convertirse en amenaza de interrupción de su labor legislativa a la vez que sirvió para poner de manifiesto la impotencia de las autoridades.

Como es sabido, los trabajadores ferroviarios, con el apoyo del extraoficial Frente Popular de Azerbaidján, tienen bloqueado el tránsito de mercaderías a Armenia, desde hace más de 1 mes en la más amarga disputa entre dos repúblicas.

Los azerbaidjanos, incluyendo periodistas oficiales y legisladores, dicen que los armenios han provocado el bloqueo porque intentaron bombardear la vía férrea que cruza el territorio armenio.

El ferrocarril azerbaidjano provee aproximadamente el 85 % de las necesidades armenias, según las manifestaciones de Pravda.

Los azerbaidjanos dicen que los armenios iniciaron la disputa desafiándolos en el control del territorio de Nogorni-Gharabagh, donde una mayoría armenia ha iniciado una campaña para separarse de Azerbaidján y anexarse a Armenia.

La disputada región ha acogido con violento despecho la presencia de miles de soldados. En la pasada semana, 2 soldados fueron muertos en una pelea cuando trataban de dispersar a una multitud cerca de la frontera con Nogorni-Gharabagh.

El problema del ferrocarril comenzó con la huelga promovida por el Movimiento Popular Azerbaidjano y se inició con el reclamo de una mayor presión por sus derechos sobre la región, y cuando la huelga fue levantada, el tráfico ferroviario no se reanudó.

Residentes entrevistados telefónicamente desde Ereván, dijeron que durante este verano el abastecimiento de alimentos se vio muy reducido, y que la gasolina quedó reservada para el transporte público y los vehículos oficiales.

"Daremos a las autoridades de esas repúblicas 2 días para examinar la situación y, entonces, si es necesario, concretaremos las medidas que debamos tomar", dijo Gorbachov en el Parlamento.

Pero...

Tropas rusas en Erevan

Moscú, 5 Hoy llegaron a Erevan, desde Moscú, tropas destinadas a proteger los envíos ferroviarios de alimentos, combustibles y productos esenciales que desde hace dos meses estaban detenidos por los azeríes.

Esta fue una medida de emergencia tomada por la legislatura soviética y destinada a restablecer los nexos ferroviarios entre Azerbaidján y Armenia.

Cabe señalar que en agosto y setiembre se impidió el paso de 32.000 vagones de alimentos, combustibles y materiales de construcción. Se incendiaron puentes y los mismos trenes fueron objeto de tiroteos, todo ello para impedir su paso hacia Armenia.

Ahora, las tropas de Moscú procurarán facilitar esta comunicación.

Guerra Civil? Epidemias?

Moscú, 9 Gharabagh ha generado una virtual guerra civil entre armenios y azerbaidjanos, según noticias aparecidas el domingo en los periódicos soviéticos.

"Diariamente, los enfrentamientos producen víctimas fatales, se incendian casas y se destruyen automóviles", informa TASS.

'Los informes radiales parecen partes de guerra y las hostilidades mutuas ciegan a armenios y azerbaidjanos, llevándolos a cometer actos de irracionalidad".

"El bloqueo ferroviario ha creado una situación insostenible. La región agotó su provisión de comida, medicinas y combustible, y hay síntomas de una epidemia de hepatitis virósica".

Según una información no confirmada un grupo armado proveniente de Armenia habría atacado la localidad de Lachín, en Azerbaidjan, en represalia por ataque similares producidos por los azerbaidjanos en localidades armenias.

La Corte rehusa tratar el caso Manucharian

La Suprema Corte de la República Soviética de Bielorrusia acaba de rehusar el tratamiento del caso de Arkady Manucharian, miembro del Comité de Artsaj, preso desde el último diciembre.

Manucharian fue arrestado poco después del terremoto de Armenia, pero no fue liberado en el pasado mayo, cuando lo fueron miembros del Comité de Artsaj y otros activistas. El Comité de Artsaj es la contraparte del Comité oficial de Artsaj en Armenia. Manucharian está todavía aguardando su juicio o su liberación.

Las autoridades soviéticas enviaron el caso para que fuera tratado en Brest, Bielorrusia, manifestando que esa República constituye un lugar neutral para que el caso sea visto. Sin embargo, la Corte de Brest se rehusó a tratarlo y lo pasó a la Suprema Corte de Bielorrusia.

Los intelectuales de Bielorrusia manifestaron frente a la sede de la Suprema Corte a favor de Manucharian, y esta Corte también decidió no tomar el caso y resolvió, además, que no corresponde que el mismo sea tratado por ella.

Recordemos que Manucharian fue elegido por el Distrito 194 de Charentsaván, en una elección que fue considerada ilegal por el Soviet Supremo. El Distrito realizó una nueva elección el 11 de agosto, y nuevamente resultó elegido Manucharian. El 15 de agosto el Soviet Supremo anuló definitivamente la elección.

RECORDAMOS QUE...

Provisoriamente y hasta nuevo aviso, nuestra redacción está en Gorriti 4804 de esta Capital. Nuestro teléfono sigue siendo: 771-2520.

San Pablo / Brasil

Comunidade Evangélica Armênia tem Novos Diáconos

Em 17 de setembro, durante culto celebrado na Igreja Evangélica Armênia de São Paulo, com a mensagem evangélica proferida pelo Rev. Aharon Sapsezian, foram ordenados oito novos diáconos. São eles: Arsênio Bliezikdian, Panor Dolmadjian, Levon Achjian, Angel Seraidarian, Angelina Achjian, Priant Gaidzaklan, Aghavni Helvadjian, Yepime Basmadjian.

Prestigie os Jogos da 15ª Copa Armênia da ugab

A 15ª Copa Armênia da UGAB, evento esportivo de maior repercussão de nossa coletividade, aberta oficialmente em 23 de setembro, no Ginásio de Esportes da entidade organizadora, terá a participação de 7 equipos, em 8 modalidades esportivas.

Venha torcer e incentivar os atletas que farão o sucesso do torneio. A seguir, a tabela dos jogos.

Churrasco beneficente em prol do Externato Jose Bonifacio

Um churrasco beneficente em prol do Externato José Bonifácio - Escola Turian da Comunidade Armênia, realizado em 03 de setembro, foi um sucesso.

O Jornal Sardarabad parabeniza a Comissão Organizadora deste evento, que reuniu significativa parcela de nossa coletividade e transcorreu em clima de alegria e descontração.

Palestra do Rev. Aharon Sapsezian

Em 15 de setembro, o Rev. Aharon Sapsezian falou sobre o tema "Armênia: História e Presente", em palestra dirigida aos membros da Igreja Evangélica Armênia de São Paulo.

O evento contou com a presença de numeroso público e de representantes das diversas entidades de nossa coletividade.

Juventud que se destaca

Alberto Enrique Díaz Bozuklian es nada menos que el preparador físico del campeón argentino de boxeo de la categoría pesado, Walter Armando Masseroni.

Antes de su partida hacia los Estados Unidos, mantuvimos una charla con él y ésto fue lo que nos dijo:

- Soy Profesor Nacional de Educación Física, egresado del Instituto Nacional de Educación Física Dr. Enrique Romero Brest. Actualmente curso estudios en la Facultad de Medicina de la Universidad de Buenos Aires, y me desempeño como Profesor del Instituto Secundario Cambazian, de la Fundación Educacional Jrimian.

- ¿Qué relación tenés con Masseroni y cuáles son los pasos a seguir de aquí en más?

- Desde el año 1985 tengo a mi cargo la preparación física de mi amigo, mi hermano, Walter Armando Masseroni, que por aquel entonces retornaba a la práctica del boxeo después de un alejamiento de dos años a causa de un accidente automovilístico. Hoy, Masseroni se ha convertido en Campeón Argentino de la categoría pesados y está a punto de concretar un sueño moldeado con mucho esfuerzo y sacrificio desde aquel inicio del cual les hablaba, y cual es encaminarnos hacia una chance mundialista que comenzará a concretarse cuando próximamente se realice en los Estados Unidos la pelea contra el legendario George Foreman, ex campeón mundial de la categoría.

- ¿Qué es lo más destacable en el trabajo realizado, que haya contribuido a ubicarlos en la posición en que hoy se encuentran?

- Destaco el esfuerzo y el sacrificio porque éste es un trabajo que no ha sabido de renunciamientos ni debilidades, sino que fue preciso aplicar dedicación y entrenamiento continuos a traves de todos estos años, en lob cuales sí hemos sabido de amarguras, desilusiones y total falta de apoyo hasta hace no mucho tiempo, proveniente de todo tipo de entidades e instituciones -yendo de lo público a lo privado-, con un periodismo adverso que aún sueña con el antiguo tutelaje del Luna Park y el descreimiento de mucha gente, la mayoría.

Alberto Díaz Bozuklian, a la derecha, junto a su discípulo Walter Masseroni.

Pero por sobre todas las adversidades, este ha sido un vínculo de amistad inquebrantable entre Walter, Ernesto Fischman, nuestro promotor, el técnico Horacio García y quien les habla. Es la prueba fehaciente de que todo se puede lograr con un trabajo planificado, controlado y ejecutado al pie de la letra, conservando en todo momento intactos la fe y el más profundo sentimiento de querer alcanzar la meta soñada, en nuestro caso, el Campeonato Mundial.

- ¿Qué expectativas tienen para esta gira por Estados Unidos?

- Durante el mes de abril del corriente año estuvimos en el Craft Center de Los Angeles, una clínica de alto rendimiento en la cual tuve oportunidad de asistir a clases y cotejar datos e informaciones con algunos de los mejores especialistas norteamericanos, una experiencia muy valiosa, que sirvió para que también se le efectuaran a Walter chequeos médicos, físicos y diversos estudios que nos dieron la pauta de que vamos por buen camino, y nos alentaron a redoblar esfuerzos.

Alberto Díaz Bozuklian: no en vano su nombre ha aparecido en varias ediciones de los principales periódicos de Buenos Aires.

Agradecemos sus palabras y al retirarnos le deseamos que la mejor de las suertes alcance a todo el grupo del cual él es partícipe y que puedan concretarse todos sus objetivos, descontando desde ya que será un buen representante de nuestro país y de nuestra colectividad en el exterior, en la tarea que le toca cumplir.

Adelante!

SANDRA J. AGOPIAN

Sociales

Enlace Hairabedian - Brahamian

El sábado 14 del corriente, a las 20,15, en la Catedral de San Gregorio El Iluminador, contraerán enlace Rosanna Hairabedian y Alex Brahamian, ex-presidente de Liga de Jóvenes de la UGAB.

Serán padrinos de la ceremonia Pablo Brahamian y Viviana Yeremian.

Los novios saludarán en el atrio.

Es tiempo ya!

La Iglesia Apostólica Armenia, tan rica en su liturgia, festejó en tres domingos consecutivos la festividad de la Santa Cruz: Varaca Surp Jach, Kiud Jach y Jach Veratz, festividad que junto con las de Navidad, Resurrección, Asunción de la Virgen María y Transfiguración, forman el rosario de los cinco daghavares, fiestas obligatorias a guardar según la religión Apostólica Armenia.

El domingo 1° de octubre se celebró también en la Catedral San Gregorio El Iluminador el 81° Aniversario del natalicio de Su Santidad Vazkén I°, Catolicós de todos los Armenios. En estos cuatro domingos, como en muchos otros antes, vimos con verdadero pesar la escasa asistencia de feligreses a las celebraciones religiosas, pero lo que más nos asombra es la ausencia total de los miembros (21 personas) de la Institución Administrativa de la Iglesia Armenia, cuando según nuestro parecer ellos deberían con su presencia física, domingo tras domingo, dar el buen ejemplo y alentar así a la concurrencia. Además decimos que se ha elegido a esta Comisión para, según reza su nombre y dictan sus estatutos, administrar la Iglesia Apostólica Armenia, es decir proveer de todo lo necesario para que nuestro culto se desarrolle según nuestro rito: clero, diaconado, coros, y todos los menesteres materiales, procurar los medios idóneos para que la misa sea mejor comprendida, explicación e impresión en folletos bilingües del evangelio de cada domingo, y muchos medios más para que especialmente el joven sea partícipe de la misa y no un simple convidado de piedra. Esta es la tarea específica y principal de la Institución Administrativa de la Iglesia Armenia, y no la de ocuparse de cuestiones partidarias o sectoriales ajenas a su incumbencia.

Porque para estos casos la colectividad tiene sus grupos bien organizados y con una madurez cívica digna de elogio, que pueden perfectamente -con mucho tino y mucho respeto- dirigir los destinos de la colectividad.

Una vez más reiteramos: **al César lo que es del César y a Dios lo que es de Dios.**

Es tiempo ya de que nos ocupemos con seriedad de nuestra Iglesia.

HOV

Una nota de Alexei Lvov

Examinando los hechos de Artsaj

En la complicada trama de las relaciones interétnicas de la Unión Soviética, Artsaj constituye, sin duda uno de los puntos neurálgicos.

Sin embargo, no obstante toda la complejidad de la situación en la región, en la última semana de agosto se reanudó allí el trabajo en las empresas industriales, así como en las obras de construcción, el transporte y otros establecimientos que estaban en huelga desde el 3 de mayo.

Ante la negativa de algunos funcionarios de resolver importantes problemas socioeconómicos que afectan a la región y son de su competencia directa, se convocó a un Congreso de representantes plenipotenciarios de Artsaj. Si bien es cierto que el mismo representaba sólo a la parte armenia de la región, se eligió un Consejo Nacional dotado de plenos poderes. Pero en los documentos escritos, sin embargo, no se aclaró cómo el Consejo Nacional podrá cumplir con la proclamada tarea de estabilizar la situación en Artsaj, y cómo planea desarrollar sus relaciones con el Comité especial de administración a quien el Presidium del Soviet Supremo entregó toda la plenitud del poder para el territorio de Artsaj.

El arreglo de estos problemas requiere sumo tacto a la vez que paciencia y un enfoque sensato. Y, naturalmente, la presión de la fuerza es un método totalmente inservible para eso. Por ejemplo, en esta semana, en Bakú, capital de Azerbaidján, el Frente Popular de esta República (no reconocido oficialmente) organizó un paro de dos días exigiendo la rápida solución de los problemas de la región autónoma de Artsaj. La verdad es que el paro no justificó las esperanzas de sus organizadores. Porque si el primer día pararon 25 empresas, el segundo sólo lo hicieron ocho ó nueve. Pero los líderes del Frente Popular decidieron suspender los paros hasta el 2 de setiembre e instaron a aprovechar el tiempo que queda para crear comités de huelga. Sin duda el caldeo de las pasiones no disminuye en Artsaj.

Fue legal el despojo de Najichevan?

Aún en plena efervescencia la disputa por Artsaj, el Parlamento armenio se reunió en Ereván el 23 de setiembre y designó una Comisión Especial para que estudie la legalidad del Tratado entre la Rusia Soviética y Turquía, firmado el 16 de marzo de 1921.

El Tratado, firmado en Moscú, quitó a Armenia su soberanía sobre Najicheván y la proclamó como República Autónoma bajo la jurisdicción de Azerbaidján (aunque las dos regiones no tienen fronteras comunes). Asimismo, la importante ciudad de Kars fue cedida a la Turquía de Kemal, así como también las ciudades de Artvín y Ardahán.

De esta manera, la República Armenia fue una vez más desmembrada y puesta en crítica desventaja geográfica entre la Turquía de Kemal y la soviética Azerbaidján.

El Tratado fue signado en la época en que el gobierno provisional era desempeñado por el Partido Tashnag, el 18 de febrero de 1921, cuando se enfrentaron en el campo de batalla de Armenia las fuerzas de Turquía y el resto de las armas armenias. Al mismo tiempo se producía una furiosa guerra civil entre los tashnags unidos y las fuerzas del régimen comunista armenio que había sido depuesto.

La legalidad de esta decisión, Moscú trató siempre de que no fuera discutida, y es la primera vez que el Parlamento armenio reúne una Comisión para estudiar el tema. Esta Comisión incluye entre sus miembros a diputados del Parlamento armenio y soviético, historiadores, abogados, sociólogos, y otras personalidades.

U. G. A. B.

ARMENIA 1322 - BS. AS.

773-2820 y 771-6500

Mes de la Cultura Armenia

CONFERENCIA

Del Sr. Antranik Poladian

Director de la Revista
"Hoosharar Miutiún"

de la U.G.A.B. de los EE.UU.
24 de Octubre, 21 Horas

AUDITORIO GULASSARIAN

Armenia 1322

Comision de Damas

- Fecha Reservada -

Cena Anual
18 de Noviembre de 1989

Consultas y Reservas:
Armenia 1322 - TEL. 773-2820

Cenas de los viernes

Promoción 1990

Los padres y madres de alumnos de esta promoción del Instituto Marie Manoogian, han tomado a su cargo las tradicionales "Cenas de los viernes", con la coordinación general del conocido gourmet Nubar Barssamian.

Se invita a todos cuantos quieran disfrutar de los más deliciosos platos armenios.

Asesoria técnica en riesgos industriales y contratación de seguros generales

SEGUROS GENERALES L LAMAS

ATENCION ESPECIAL A LA COLECTIVIDAD ARMENIA

Bme. Mitre 777 7° B. Capital
TE. 49-1942/1886

28 de Mayo de 1918
Fecha del restablecimiento de la Soberanía Armenia

El Parlamento del Estado Armenio tenía 47 diputados, 18 de los cuales pertenecían al Partido Tashnagtsagán... La bandera tricolor fue aprobada unánimemente por todas las nacionalidades y todos los representantes de los partidos políticos.

Escribe
LENDRUSH JORSHUDIAN
Trad. BERG AGEMIAN

Continuación

Hoy muchos se interesan por saber si la bandera Tricolor del nuevo Estado armenio tuvo algún matiz político u origen histórico. Simón Vratzian, el último jefe del gobierno de la República de Armenia, escribió al respecto: "¿Qué contenido o concepción comprendían esos colores o el conjunto de la bandera? Algunos diputados tenían, por supuesto, ciertas interpretaciones: otros, lo expresaron en sus discursos, pero el Parlamento armenio no dio ninguna determinación al respecto, y la bandera en su conjunto, la elección de los colores y la disposición de los mismos, era fruto de la votación circunstancial. Se oyeron objeciones parciales de parte de algunos representantes, principalmente de tipo práctico, contra el color anaranjado. En Armenia era difícil dar con una tela de ese color. Proponían reemplazarlo por el color verde; hasta se argumentó que este era uno de nuestros colores históricos. Pero el anaranjado fue defendido particularmente por Kachazuzni (El primer jefe de gobierno de la República de Armenia. L.J.), quien se manejaba por una simple consideración estética; la armonía del rojo, azul y anaranjado le resultaba agradable" **(S. Vratzian, La República de Armenia,** Beyrut, 1958, pág. 183).

Aún cuando el Parlamento de Armenia, al elegir los colores de la bandera, no había concebido ningún sesgo político o ideológico, como lo señala S. Vratzian, empero, habían quienes ponían en la Tricolor ideas y concepciones. Diríase que esos colores brotaban de nuestra vida, que simbolizaban el nacimiento y el futuro de nuestra soberanía. El rojo era la sangre vertida por el pueblo armenio; el azul, el cielo de Armenia, y el anaranjado o el color dorado, la síntesis del trabajo. El pueblo armenio, que conquistó con sangre su libertad, bajo el azul cielo patrio, con su afamada laboriosidad, iba a reconstruir el país y vivir libre y feliz (en el mismo lugar).

Como vemos, aun cuando determinados políticos hayan puesto en los colores de la bandera armenia cierta interpretación, la misma no se corresponde de ninguna manera con la ideología del Partido Tashnagtsagán. De ahí que los representantes de todas las fuerzas políticas en la Asamblea legislativa hayan adoptado por unanimidad la bandera Tricolor como el símbolo de la soberanía armenia. Durante la proclamación de la República la Asamblea legislativa tenía 47 representantes, 18 de los cuales eran miembros del Partido Tashnagtsagán; ocupaban seis bancas los partidos social-demócratas y populares; uno los bolcheviques; dos eran sin partido; la Asamblea Nacional Azerbeidjana, un representante; uno los escitas. De esta manera, pues, la Tricolor fue elegida unánimemente por todas las nacionalidades de Armenia y por la votación de los representantes de los partidos políticos.

Con relación al restablecimiento del Estado armenio y a la adopción de la bandera Tricolor, Hovhannes Tumanian escribió: **"El gran sueño de ayer ya es una realidad, Armenia es libre, una república independiente reconocida por todo el mundo, que con su bandera tricolor emerge en el concierto de las naciones".**

Es preciso subrayar también la circunstancia de que, tras el reconocimiento de la bandera Tricolor, inmediatamente fue adoptada tanto en Armenia como en la diáspora como legítimo símbolo nacional (Levón Sarian, "Hayrenik", julio 27 de 1988). A fines de 1919, cuando la delegación de la República de Armenia arribó a Nueva York, el conocido historiador de la diáspora Richard Hovhannisian escribió: "Todos los partidos políticos armenios juraron fidelidad a la Tricolor" (ídem).

Volviendo a los orígenes históricos de laTricolor, es indispensable subrayar que las historias de las banderas armenias han sido estudiadas insuficientemente y que, en este terreno, existen serias incorrecciones y puntos de vista encontrados. Y también por ese motivo la cuestión de los orígenes de la bandera Tricolor debe ser objeto de un estudio en el futuro.

Independientemente del hecho de si la bandera Tricolor de la República de Armenia ha tenido o no sus orígenes históricos, ella ha ingresado a la historia como símbolo nacional del restablecimiento de la soberanía armenia, y por eso mismo conquistó el derecho a perpetuarse eternamente en el corazón del pueblo armenio.

El pueblo armenio íntegro, todas las fuerzas nacionales, políticas y religiosas armenias, la intelectualidad en pleno, han saludado la soberanía armenia y la creación de la bandera Tricolor como el renacimiento del Estado que 600 años atrás perdió el pueblo armenio y como la gran victoria de su lucha emancipadora.

El conocido hombre público de la diáspora armenia, HRACH YERVANT, miembro del Partido Ramgavar-Azadagan, el referirse a la bandera Tricolor escribió justificadamente: "¿QUIEN IBA A SER EL ARMENIO QUE DESDEÑARA UNA BANDERA ENTREGADA A LA HISTORIA, SI FUE UNA ENSEÑA SIMBOLICA DEL PERIODO PAKRADUNI O DE UN PERIODO MAS CONTEMPORANEO, CUANDO SE SABE QUE DETRAS DE ELLA MARCHO UN EJERCITO, Y QUE SI SE DIERON DESERCIONES O DERROTAS, TAMBIEN A SU SOMBRA CAYERON ABNEGADOS COMBATIENTES Y MUERTOS POR LA PATRIA, Y QUE SI DEPARO MOMENTOS DE LLANTO, TAMBIEN SUSCITO MOMENTOS DE EMOCION Y ALEGRIA." ("Abaká" Mayo 28 de 1932).

Así, pues, la independencia armenia de 1918-1920 y su bandera Tricolor pertenecen a todo el pueblo armenio, a todas sus capas sociales y a todos sus partidos políticos. El destino del pueblo armenio y el de la bandera Tricolor están entrelazados entre sí.

Debuta el Conjunto "Dagharan"

El pasado lunes 9 llegó a Buenos Aires el Conjunto de Música de Cámara Medieval y trovadoresca armenia **Dagharan**, de la República de Armenia, con el propósito de realizar una gira que abarcará Buenos Aires, Córdoba, San Pablo y Río de Janeiro.

Su recital en esta Capital tendrá lugar en el Museo Nacional de Arte Decorativo, Av. del Libertador 1902, el sábado 21 de octubre a las 21.

Antecedentes del Conjunto

El Conjunto Musical **Dagharan** se ha propuesto como meta la recuperación de los monumentos de la música armenia medieval, a fin de presentarlos al público y desarrollarlo. Al mismo tiempo, el Conjunto ha entrelazado armónicamente los mejores exponentes de la poesía nacional con la música popular, los que, al igual que muchas otras joyas de la música medieval armenia, son presentados al público por primera vez. Junto con ésta, el Conjunto considera como una de sus más importantes tareas la presentación al público musical armenio de las distintas muestras de la cultura musical preclásica europea.

Así, presentó obras de figuras tan notables como **Mesrob Mashdots, Sahak Bartev, Movses Jorenatsí, Gomidás Aghtzetsí, Anania Shiragatsí, Stepanos Siunetsí, Krikor Naregatsí, y muchos más. Particularmente, el conjunto contribuyó a sacar a la luz y llevar a los grandes escenarios internacionales auténticas muestras de la música medieval armenia, provocando gran admiración por su encanto y belleza incomparables.**

El Conjunto Dagharan actuó en todas las regiones de la República Armenia, en muchas ciudades de la Unión Soviética y en países extranjeros tales como: Bulgaria, Rumania, República Democrática Alemana, Austria, Holanda, República Federal Alemana, Francia, etc., totalizando más de 700 conciertos ofrecidos en dichos países.

Los solistas del Conjunto, laureados en concursos transcaucásicos, son Greta Antonian, Hrachia Niksulian, Ruben Telunts y Varteni Davitian. El Director y Director Artístico es el compositor Yervant Erganian, laureado en concursos republicano y de la URSS, y premio de las juventudes de armenia. Los arreglos, instrumentación y transcripciones del repertorio, le pertenecen. Merced a su labor han vuelto a nacer más de 200 canciones y piezas musicales nacionales, patrióticas, ciudadanas y populares, obras del renacimiento y del medioevo europeos.

Dos acontecimientos en la vida de la familia Hermes

La familia que preside el Dr. Nicolás Hermes, se ha visto conmovida por dos acontecimientos que son de los que cimentan la alegría familiar. El primero de ellos ocurrió en Boston (USA) y fue el casamiento de Enrique Nicolás Hermes, radicado en la ciudad de Nueva York, con la señorita Silva Iradian, hija del matrimonio Iradian-Derdelian.

La ceremonia se cumplió el 29 de julio en la Iglesia Armenia de Boston, fue bendecida por el Padre Torkom Hagopian, siendo padrinos el hermano del novio, Dr. Ricardo Hermes y la señorita Esther Hamparian. El acto contó con la feliz presencia de toda la familia Hermes, y fue un anticipo de la dicha que aguarda a este nuevo hogar.

El otro acontecimiento, ocurrido el 16 de setiembre, se centró en la venida al mundo de Rodrigo Javier Hermes, hijo de Ricardo Hermes y Marcela Castelli, y primero y muy satisfactorio nieto del matrimonio mayor Hermes.

Nos congratulamos por estos hechos auspiciosos, y hacemos llegar nuestras felicitaciones y augurios a la familia Hermes.

Christian Arslanian, un pequeño gran campeón

Es evidente que, en la Argentina, el deporte de la esgrima en la actualidad no tiene mucha importancia, ya que seguramente existe un gran número de personas que jamás han presenciado, siquiera por medio de imágenes televisivas, el desarrollo de un asalto de dicha especialidad.

Sin embargo, pese a la difusión escasa que tiene nuestro medio, la esgrima cuenta entre sus nuevas figuras a Christian Carlos Arslanian, un joven armenio que recientemente se ha consagrado campeón metropolitano infantil en la modalidad florete, tras una exitosa campaña.

Rodeado del calor de su familia -compuesta por su padre Garabed, su madre Anahí y sus hermanos Federico y Augusto-, nos recibió gentilmente en su casa, para comentarnos algunos aspectos de su actividad.

- ¿Cómo comenzaste a incursionar en la esgrima?

- Fue a mediados del 87, en el Club Italiano, del cual soy socio. En ese entonces, con un bono que había comprado mi papá, entramos un día con Federico porque nos parecía algo interesante y que nunca habíamos visto. Allí la gente nos atendió bien y yo empecé a practicar, hasta que tuve un torneo y mi papá me regaló de a poco el equipo.

- ¿Por qué elegiste este deporte?

- Porque cuando de chico iba a natación, pasaba por la sala donde se practicaba esgrima. Un día decidí entrar, me entusiasmé, me gustó el clima y noté que si me dedicaba en serio podría llegar a ser algo más valioso en la sociedad.

- ¿Qué es la esgrima para vos?

- Es algo que aprecio mucho, sale muy de adentro mío y lo practico con muchas ganas. Por eso, trato de perfeccionarme y me entreno diariamente durante dos horas.

- ¿Por qué creés que actualmente hay pocos adeptos a la esgrima, particularmente en la Argentina?

- Considero que la gente tiene una idea equivocada sobre el tema, piensa que uno mata al otro, que uno se lastima, y tiene la costumbre de volcarse hacia los deportes de moda, como por ejemplo en una época lo fue el patinaje sobre hielo, que ahora se dejó de lado.

La esgrima tiene tres modalidades: florete (en la que se desempeña Christian), sable y espada. Pero para saber más dejemos que lo explique él:

"Tanto el florete como el sable, son armas más convencionales, porque su utilización implica mayores especificaciones, mientras que en espada un asalto es más parecido a la realidad. En síntesis, son simples diferencias reglamentarias".

- Antes dijiste que vos manejas florete, ¿por qué elegiste esa clase de arma?.

-Porque empecé con ella como todo principiante y, según mis profesores, hasta una determinada edad conviene no cambiar para aprender bien, y más adelante elegir definitivamente alguna de las tres especialidades.

El motivo de esta nota, es fundamentalmente que Christian Carlos Arslanian obtuvo brillantemente el Campeonato Metropolitano de Esgrima en la categoría de 10 y 11 años. Pero mejor dejemos que lo cuente el propio protagonista:

- Fue una serie de cinco torneos, de los cuales gané cuatro -tres en forma invicta y el restante cediendo un asalto- y en el otro me clasifiqué 2° lo que me valió el título y además el primer puesto en el ranking metropolitano. Anteriormente, salí 3° en el certámen nacional disputado al comenzar el año.

- ¿Cuáles son tus objetivos de ahora en más?

- Voy a seguir entrenando para el clasificatorio, con miras al Sudamericano de 1990 a disputarse en Brasil, al que podré concurrir si en la fase previa termino en los primeros lugares. Para más adelante, a los 14 años, ya podré pensar en categorías superiores como cadetes, juveniles y mayores, y ¿por qué no?, dentro de ellas participar en los Panamericanos, Mundiales y Juegos Olímpicos.

- Con respecto a tus posibilidades futuras ¿cómo está nuestra esgrima a nivel continental? ¿Podrías ganar el Sudamericano?

- En caso de participar, tengo grandes chances de triunfar, porque en los últimos certámenes la Argentina cumplió una buena actuación.

- La poca trascendencia que tiene la esgrima en nuestro país, ¿no perjudica tus planes?

- Si bien la difusión no es la ideal, creo que eso no incide. Pero como no contamos con un gran nivel internacionalmente, uno carece de tan buena preparación como la de un francés, por ejemplo, pues allí es una actividad rentada, y es de donde salen la mayoría de los campeones mundiales, olímpicos..., no digo que los maestros de la Argentina sean malos, pero por antecedentes son mejores los franceses.

Estas son las reflexiones de un excelente esgrimista, que si usted no lo conoce aún, le digo que tiene sólo 12 años de edad y todas las ganas de un chico que pretende ser alguien más importante en su paso por la vida. Su nombre es Christian Carlos Arslanian, y por sus condiciones puede llegar a convertirse en uno de los pilares de la esgrima nacional. Para eso hace falta tiempo, pero mientras tanto recuérdelo bien.

¡Hágame caso!

Daniel R. Der Avedissian

Cinco millones de dólares más!...

El senador Robert Dole y su esposa Elizabeth, durante su última visita a Armenia, confraternizan con víctimas del terremoto

A la importante ayuda que la Diáspora, el gobierno y los particulares norteamericanos han brindado al pueblo armenio, se suman ahora U$S 5.000.000 más, que el Senado de los Estados Unidos ha votado para las víctimas del terremoto, el pasado 20 de setiembre.

La moción de realizar este aporte fue promovida por el senador Robert Dole, como ayuda directa para las víctimas del sismo. "Esta suma, que saldrá del Fondo Económico de Ayuda, será destinada a socorro humanitario, asistencia médica, educación y entrenamiento de las víctimas del desastre", dijo el senador Dole. Y agregó: "No es dinero para el Soviet o para el gobierno de Armenia, sino exclusivamente para la asistencia de las víctimas".

"Permitanme citar una estadística -agregó-. En esta república soviética, con una población total de 3,3 millones de habitantes, 700.000 han quedado sin hogar, y el invierno, un invierno con nieve y el duro frío de la región montañosa, que fue la más afectada por el terremoto, está muy pocas semanas ausente. Los Estados Unidos tienen especial aprecio hacia Armenia. Y los armenios americanos han hecho una gran contribución de nuestro país en tareas de ayuda, aportes empresarios y del gobierno. Yo puedo confirmar, con mi propia evidencia, que las necesidades de ayuda son enormes. He visitado Armenia en agosto, y tengo previsto informar al Senado sobre todo lo que he visto y la información que he recogido", finalizó el senador Dole.

Miniaturas Armenias

El arte de las miniaturas constituye uno de los elementos más ricos del arte armenio, si se considera en relación a la pintura mural que fue escasa, y a la escultura que se orientó a la realización de estelas funerarias y relieves decorativos en estrecha relación con la arquitectura.

La miniatura es una pintura de pequeño tamaño realizada sobre pergamino, vitela o materiales similares, con acuarela, polvos de oro, plata y goma arábiga. Este tipo de arte usado generalmente para ilustrar los títulos e iniciales de los manuscritos, fue utilizado en el siglo III a. C. por los egipcios, y por ellos lo conocieron los griegos. Dentro de lo que puede considerarse la herencia cultural armenia, los manuscritos constituyen elementos valiosos tanto por su antigüedad como por los esfuerzos que implicó la preservación de los mismos.

El desarrollo del arte de la miniatura aparece relacionado con la creación y difusión del Alfabeto armenio, a través de diversos manuscritos. La declinación de este arte se produce con la aparición y extensión de los libros impresos.

La descentralización política de Armenia implicó la existencia de diversos centros literarios, en los que cada uno desarrolló un estilo propio que se manifestó también en el arte de la miniatura. Así se distinguen Vaspuragán, Gladzor, Datev y Cilicia. Esta última se destaca tanto por la continuidad como por la cantidad y calidad de sus obras. La ornamentación de sus manuscritos es sorprendente, por sus colores y excelente dinámica que le da vida y gran expresividad.

Rosa Majian y "Miniaturas Armenias"

Con el auspicio del Exarcado Apostólico Armenio para América Latina, el jueves 19 del corriente, a las 21, en el Centro Católico Armenio, Charcas 3529, se hará la presentación del **Calendario Artístico Armenio 1990**, oportunidad en que la escritora Rosa Majian disertará sobre las Miniaturas Armenias. Posteriormente se servirá un cóctel.

Թէքէեան Մշակութային Միութեան Հարաւ Ամերիկայի Շրջանային Վարչութիւնը ստացաւ Բարեգործականի Նախագահ Տիկ. Լուիզ Սիմոն Մանուկեանէն շնորհակալութեան հետեւեալ նամակը՝ առ ի պատասխան իրեն Միութեանս ղրկած շնորհաւորութեան ու բարեմաղթութիւններու նամակին Համազգային հզօրագոյն կազմակերպութեան 6րդ նախագահ ընտրուելուն ուրախ առիթով («Սարտարապատ» Սեպտեմբեր 13, 1989) (ԽՄԲ.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ARMENIAN GENERAL BENEVOLENT UNION
INCORPORATED
FOUNDER BOGHOS NUBAR
CENTRAL BOARD OF DIRECTORS
585 Saddle River Road, Saddle Brook, NJ 07662 U.S.A.
TEL: (201) 797-7600 • TELEX: 13-0518 ARMGEN BARK • FAX: (201) 797-7338

HONORARY MEMBER
HIS HOLINESS VAZKEN I
Catholicos of All Armenians

HONORARY LIFE PRESIDENT
ALEX MANOOGIAN

BOARD OF DIRECTORS
LOUISE SIMONE
President
ARA TCHAMKERTEN
Vice President (Switzerland)
HAYGACHEN OUZOUNIAN
Vice President (Cyprus)
NAZAR NAZARIAN
Vice President-Treasurer
BERGE SETRAKIAN
Secretary

MEMBERS
GREGORY ADAMIAN
MIHRAN AGBABIAN
DICRAN ALEXANIAN
(Italy)
EDOUARD ATTAMIAN
(France)
VARTKESS BALIAN
SARKIS DEMIRDJIAN
(Lebanon)
ARSHAVIR GUNDJIAN
(Canada)
KEVORK KESHISHIAN
GARBIS KIRIKIAN
GEORGE KURKJIAN
(England)
EUGENE PAPASIAN
(Switzerland)
PERGROUHI SVAJIAN
ROUBEN TERZIAN
HOVSEP YOUSSEFIAN
(Argentina)
BARRY ZORTHIAN

EMERITUS MEMBERS
HAGOP DERDERIAN
SUREN FESJIAN
RICHARD GREGORY
MAKROUHI HOUSEPIAN
LEILA KARAGHEUSIAN
EDWARD MARDIGIAN

26 Սեպտեմբեր 1989

Մեծայարգ Տիար Աւետիս Պարսամեան
Ատենապետ Թէքէեան Մշակութային Միութեան
Պուենոս Այրէս

Յարգելի Պրն. Պարսամեան եւ Անդամներ,

Շնորհակալ եմ Ձեր բարեմաղթութիւնները ինծի յղելու ազնիւ մտածումին համար՝ ՀԲԸՄ-ի նախագահ ընտրութեանս առթիւ։

Այս պաշտօնը կ'ընդունիմ՝ մանաւանդ ներկայ տագնապալի շրջանին անոր պարտաւորեցնող պատասխանատուութիւններուն հանդէպ խոր յարգանքով մը։ Մեր ժողովուրդին դիմագրաւած ողբերգութիւնները վստահաբար փորձաքարի պիտի զարնեն մեր բոլոր աղբիւրներն ու հնարաւորութիւնները գալիք ամիսներուն եւ տարիներուն։

Այսուհանդերձ, ինքզինքս բախտաւոր կը նկատեմ մաս կազմելու կազմակերպութեան մը, որ 83 տարիներ բնաւ չէ ընկրկած հայ ժողովուրդին նկատմամբ իր յանձնառութեան մէջ։ ՀԲԸՄ-ի կողմէ մեր աշխարհատարած ժողովուրդին ընծայուած կրթական թէ մշակութային լայնածիր պատեհութիւնները այսօր հաստատումը կը կազմեն այդ յանձնառութեան։

Մենք կը դիմագրաւենք մեր պատմութեան ճգնաժամային հանգրուաններէն մէկը։ Համաշխարհային իրադարձութիւններն ու մօտեցող նոր դարը մեզի կը հարկադրեն մշակել նոր, ստեղծագործ եւ աւելի համարձակ ծրագրեր, որոնք կարենան մարդկային աւելի լայն մասնակցութիւն ապահովել յառաջիկայ մարտահրաւիրային տարիներուն։

Ձեր նեցուկով, եւ աջակցութեամբը մեր բոլոր անդամներուն ու բարեկամներուն՝ բազմաթիւ երազներ կրնան դառնալ իրականութիւն։

Յաջողութեան մաղթանքներով եւ յարգանօք,

Լուիզ Մանուկեան Սիմոն
Նախագահ

Տիրան Արքեպս. Ներսոյեանի Յիշատակին

Գրեց *ԼՈՒԻԶ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՍԻՄՈՆ*

Սրբազանին ծանօթ էի չափահաս կեանքիս համարեա ամբողջ ընթացքին, բայց միայն վերջին հինգ տարիներուն է որ մենք դարձանք լաւ բարեկամներ՝ Ս. Ներսէս Ճեմարանին հանդէպ մեր հասարակաց շահագրգռութեան շնորհիւ: Իր տեսիլքէն, հաւատքէն, մտաւորական կարողութենէն, նուիրումէն եւ կամքէն սորվելու հնարաւորութիւնը իմ բարեբախտութիւնս էր: Եզակի էր նոր սերունդի կարիքները եւ ամերիկեան ազդեցութիւնը հասկնալու անոր կարողութիւնը. եւ դուլ ու դադար չունէր մեր ժառանգութեան վրայ ներգործող փոփոխութիւններու նկատմամբ անոր հետաքրքրութիւնը: Իր 85 տարիքին Սրբազանը տակաւին 80ականներու մարդն էր՝ պատրաստ 21րդ դարը դիմագրաւելու:

25 տարիներ ան չթողուց Միացեալ Նահանգներու մէջ հայկական աստուածաբանական ճեմարան մը հաստատելու իր երազը: Նոյնիսկ գաղութին անտարբերութիւնը, ուսանողներու պակասն ու նիւթական դժուարութիւնները բնաւ չսասանեցին իր հաստատակամութիւնը, քաջ գիտնալով թէ մեր եկեղեցւոյ ապագան աղօտ պիտի ըլլայ առանց նման հիմնարկի մը: Վերջին տարին, հիմա որ ճեմարանն արդէն որոշապէս ապահով է, ան շահագրգիռ էր տեսնելու արդիւնքները յառաջադրուած տարածումի մը, գիտակից իր ժամանակին սահմանափակութեան: Դժուար էր բացատրել դանդաղկոտ ընթացքը հողաբաշխման արտօնագրերու եւ ճարտարապետական գծագրերու պատրաստութեան: «Շատ դանդաղ է, շատ դանդաղ է» պիտի տրտնջար ան, աւելցնելով. «Դուք չէք աշխատիր»:

Գէթ ամիսը անգամ մը Սրբազանը պիտի հեռաձայնէր ու ըսէր. «Ս. Ներսէսի վերաբերող քանի մը քննարկելի հարցեր կան: Ե՞րբ կրնաս գալ»: Միշտ ալ հաճոյք էր ճեմարանին հարցերէն ետք բիւրաւոր այլ խնդիրներու մասին քանի մը ժամ խթանիչ քննարկումներ ունենալը:

Տիրան Արքեպիսկոպոսին հետ գրոյցները ժամերով հմայուած կը պահէին խօսակիցը: Հմայիչ էին պատմութիւնները իր տղայութեան. Հայաստան իր առաջին այցելութեան եւ Երեւան հասնելէ ետք Էջմիածինը գտնելու իր փորձերուն, փոխադրամիջոց գտնելու անկարողութեան եւ ճամպրուկ մը ի ձեռին ութ մղոններ հետիոտն կտրելուն. Երուսաղէմի շրջանին եւ պատերազմի տարիներուն Լոնտոնի մէջ, ուր առաջին անգամ հանդիպած էր Սարոյեանի:

Վերջին տարիներուն, իր տկարացող տեսողութեամբ հանդերձ կը մնար ծայր աստիճան ագահ ընթերցող: Իւրաքանչիւր պատի վրայ շարուած գիրքեր, «Նիւ Եորք Թայմզ»ը, միջինարեւելեան թերթերը, քաղաքական մեկնաբանութիւններն ու հայկական լրագրերը աղբիւր էին իր մշտապէս հետաքրքիր միտքին: Քանի մը շաբաթը անգամ մը թղթատարով իրմէ կը ստանայի յօդուածի մը կտրօնը՝ կցեալ նօթագրութեամբ մը. «Ասիկա կրնայ հետաքրքրել քեզ»:

Զանազան հարցերու շուրջ ան իր տեսակէտները կը պաշտպանէր անտեղիտալիօրէն: Մարտահրաւէր մըն էր իմ անհամաձայնութեան պարագային իր կարծիքը փոխել փորձելը՝ գործածելով իւրաքանչիւր տուեալ որ կ'անցնէր միտքէս: Օ՜, ի՜նչ սարսուռ կ'ապրէի երբ յաջողէի: «Այդ մասին չէի մտածած, –կ'ըսէր,– ասիկա հետաքրքրական տեսակէտ է: Պիտի մտածեմ այս մասին»:

Ընթրիքի հրաւէր մը յատուկ վերաբերում էր, որովհետեւ Սրբազանը նրբաքիմք խոհարար էր: Հաճոյքով կը յիշեմ այն երեկոն, երբ հասայ գտնելու զիս սպասող նոր քոքթէյլ մը՝ նուռի հիւթով վոտքա: «Պիտի սիրես զայն. իմ գիւտս է» նշեց Սրբազանը: «Բայց գիտես, իմ տեսողութեամբս դիւրին չեղաւ պատրաստելը: Պէտք էի գտնել բոլոր սպիտակ մնացուկները որ գոյացած էին միջուկներու ճզմումէն»: Չէր սխալած: Համեղ էր: Իր առաջին հարցումը միշտ պիտի ըլլար. «Ե՞րբ պիտի ուտենք: Պէտք է ճշդեմ եփման ժամը»: Թացանը, կարագի փոխարէն ձիթաիւղի օգտագործումը, մշակումը, համեմներու զուգակցումը, սխտորին չափը, բոլորն ալ մտածուած յետին մանրամասնութեամբ, կը քննարկուէին մեր ընթրիքը ըմբոշխնելու ընթացքին:

Այցելութեան մը, տարի աման մը առանձնայատուկ անուշ, իբրեւ համեստ ժեստ, մանաւանդ որ ինք կը պատրաստէր ճաշը: «Անգամ մըն ալ մի ըներ այսպէս» ըսաւ ան: «Ես չեմ հաւատար նուէր տանելու, երբ մէկը կը հրաւիրէ քեզ: Բայց քանի որ կը խորհիս թէ ասիկա եզակի բան է, հոգ չէ, կը խորհիմ»:

Ամէն ոք որ այցելած է Արքեպիսկոպոսին 187րդ փողոցը, հաւանաբար սեւեռուն նայած է պատերու մրոտ մոխրագոյնին, իրենց շրջագիծէն շեղած նկարներու բացայայտած սպիտակին, որ պատերուն գոյնը եղած է ժամանակին. ճաքճքած ու բազմաթիւ տեղերէ ծեփաթափ առաստաղին: Անգամ մը Հայաստանի Արարատեան Թեմի Առաջնորդ Գարեգին Ներսիսեան Եպիսկոպոսը (Սրբազանը զինք ձեռնադրած է Էջմիածին) տարի իրեն այցի: «Սրբազան, ինչո՞ւ այսպէս կ'ապրիս: Ինչո՞ւ ներկել չես տար սենեակդ»: (Բնականաբար ասիկա հարցում մըն էր որ շատեր մտածած էին, բայց ոչ ոք համարձակած էր հարցնել): «Օհ, ըսաւ ան, պէտք է տեղէն շարժեմ ամէն բան: Մարդիկ կրնան խառնշտկել ունեցածներս: Բնաւ պիտի չգտնեմ ուզածս: Մեծ տաղտուկ է»:

Արդէն անձնական պերճանքները բնաւ չէին հետաքրքրեր Սրբազանը. ան իր ամբողջ էութեամբ նուիրուած էր սորվելու եւ սորվեցնելու. իր լայն հետաքրքրութիւնը իր կեանքը կը դարձնէր բաբախուն՝ հակառակ 25 տարիէ ի վեր հանգստեան կոչուած ըլլալուն:

Ան հաճոյք կը զգար նոր մարդոց ծանօթանալով. հետաքրքիր էր իմանալու թէ ինչ կ'ընեն դասախօսներ, իրաւաբաններ, առեւտրականներ, գաղութային գործիչներ եւ եկեղեցականներ: Անչափելի էր իր գոհունակութիւնը երիտասարդներու հետ երբ ըլլար: Ճեմարանականներն ու ամառնային դասընթացքներու հետեւողներ անհամբեր կը սպասէին իր դասախօսութիւններուն, ոչ մէկ նիւթ կամ հարցում թապու կ'ըլլար իր տարիքին կամ դիրքին պատճառով: Անցնող տարին, ճամբորդելու անկարող ըլլալուն, յաճախ անհանգիստ ու մեծ ցաւերու մատնուած, ուսանողները կը հրաւիրէր իր յարկաբաժինը, շարունակելու իր սիրած դասաւանդութիւնները:

Տիրան Արքեպս. Ներսոյեանը մեզի ձգած է կտակ մը, հիմնարկ մը որ պիտի ծառայէ հայոց գալիք սերունդներուն. ձգած է բարեկամներ, գործակիցներ ու ընտանիք մը ազդուած իր քննող, հարցասէր ու պահանջկոտ իմացականութենէն:

Սրբազան, պիտի կարօտնանք քեզ:

Հայրենի «Տաղարան» Համոյթը Մեր Մէջ

Մայրաքաղաքս՝ Պուէնոս Այրէս ժամանեց Երկուշաբթի, 9 Հոկտեմբերին, Հայաստանի միջնադարեան ու գուսանական երաժշտութեան ու երգերու **«Տաղարան»** համոյթը:

«Տաղարան» հիմնուած է 1981-ին, ներկայացնելու համար հայ հինաւուրց երաժշտութիւնը, ինչպէս նաեւ եւրոպականը:

Մեր միջնադարեան մշակոյթին պատկանող գործերը, գորս ցարդ ներկայացուցած է, կը պարփակեն Մեսրոպ Մաշտոց, Սահակ Պարթեւ, Մովսէս Խորենացի, Անանիա Շիրակացի, Ստեփանոս Սիւնեցի, Գրիգոր Նարեկացի եւ բազմաթիւ ուրիշ նշանաւոր դէմքեր:

• Ան տուած է աւելի քան 700 համանուագներ, ըլլա՛յ Սովետ Միութեան զանազան հանրապետութիւններու, ըլլա՛յ արեւելեան, թէ՛ արեւմտեան Եւրոպայի բազմաթիւ երկիրներու մէջ:

• Գլխաւորութեամբ՝ Երեւանդ էրկանեանի պիտի տայ համանուագ մը, յառաջիկայ 21 Հոկտեմբերին, տեղւոյն գարդարուեստի ազգային թանգարանին մէջ, (Լիպերթատոր 1902), կազմակերպութեամբ՝ Արժանթինահայ Մշակ· Միութեան:

Համոյթի տնօրէն Երուանդ էրկանեանի անձնական աշխատանքներով վերածնած են աւելի քան 200 ազգային, ժողովրդական, ազգագրական ու ժողովրդագրական կտորներ:

Համոյթը շրջագայութիւն պիտի կատարէ Արժանթինի Պուէնոս Այրէս ու Գորտոպա եւ Պրազիլիոյ Սան Փաւլօ եւ Ռիօ տը Ժանէյրօ քաղաքներուն մէջ:

Բարի կեցուածիւ ու նորաձեւ յաջողութիւններ:

Տակաւին Կը Շարունակուի Արցախի Զգտեալ Վիճակը

«Սովետական զօրքերը ստիպուած կը միջամտեն ի տես յաճախակի յարձակումներուն, որ կը կատարուին ըլլա՛յ զինեալ հայերու կողմէ Ղարաբաղի ազերի գիւղերու վրայ, ըլլա՛յ զինեալ ազերիներու կողմէ հայ գիւղերու վրայ» կ'ըսէ **«ԹԱՍՍ»** լրագրական գործակալութիւնը իր 8 Հոկտեմբերի տեղեկատուութեան մէջ, եւ կ'ավելցնէ.

«Մեծ զինեալ խումբ մը Հայաստանէն փորձեց յարձակիլ Ղարաբաղի Լաչին ագերի գիւղին վրայ, սովետ պահակազօրքը կրակ բացաւ, ետ մղելու համար յարձակումը» «Ամէն օր մարդիկ կը սպաննուին, տուներ կը հրկիզուին եւ ինքնաշարժներ կը փչացուին»:

«Շուշայի մէջ սովետական ուրիշ պահակազօրք մը ձերբակալեց զինեալ ազերիներ, որոնք իրենց հրացաններով կրակ կը բանային հայ խեղճ գիւղի մը վրայ»:

ՀԱՄԱՃԱՐԱԿ ԱՐՑԱԽԻ ՄԷՋ

Վտանգաւոր համաճարակ մը լեարդի (hepatitis virósica) սկսած է յայտնուիլ Արցախի մէջ, ուր երկար պատերազմը, աննդամթերքի, դեղորայքի եւ կիզանիւթի առաջումներու անկարելիութիւնը լուրջ սպառնալիք մը դառնած է շրջանի ժողովուրդին կեանքին:

Բոլոր պահեստները սպառած են գրեթէ, եւ մէկ պարենաւորումը, որ կը բաժնուի զինուորական օգնականներու միջոցաւ, անբաւարար է:

Մինչեւ ե՞րբ կրնայ տոկալ մեր բազմաչարչար ժողովուրդը մէկ կողմէ՝ անլուր բարբարոսութիւններու, անարդարութիւններու միւս կողմէ՝ սովի ու համաճարակի· Տակաւին ինչ է ցնը, որ կը պահանջուի իրմէ վերջ տալու համար իր գողգոթային:

Հարցին լուծումը, վերջին հաշուով Միխայիլ Կորպաչէվի ձեռքն է, անկասկած:

Տալայ Լամա Դափնեկիր Խաղաղութեան «Նոպէլ» Մրցանակին

Նորվեկիոյ Ազգրէա Նոպէլ մրցանակի Յանձնախումբը նախատեսուած 101 թեկնածուներուն մէջէն ընտրեց Թիպէթցիներու հոգեւոր ու քաղաքական ղեկավար՝ Տալայ Լաման, որուն պարգեւատրեց խաղաղութեան «Նոպէլ» մրցանակը:

Մրցանակը պիտի յանձնուի Դեկտեմբեր ամսու 10-ին, Օսլոյի Համալսարանին մէջ, Օլավ Երդ Թագաւորի ներկայութեան:

Պուտապեշեան ամենէ նշանաւոր անձնաւորութիւն՝ Տալայ Լաման կ'ապրի տարագիր 1959 թուականէն ի վեր, յետ ղպրոցական ցոյցի արիւնալի ջախջախումին, 1950-ին Թիպէթի ներխուժած չինական բանակին կողմէ:

Տալայ Լամա, կը պայքարի առանց բռնութեան, բայց անխոնջ կերպով, Թիպէթի չինական գրաւումին դէմ:

Բուն անունով Թէնցին կոչուեցաւ Տալայ Լամա (գիտութեան ովկիանոս) իբրեւ վերտին մարդեղութիւնը 13րդ Տալայ Լամային:

Իր պարգեւատրութիւնը թէ զարմանքի բերաւ արար Աշխարհը, որ կը սպասէր Զեքսոլովաքիացի անյաղթողական -թատերագիր ու մարդկային իրաւանց պաշտպան- Վաքլավ Փաւէլի ընտրութիւնը՝ եւ թէ գայթացուց Զինաստանը, որ իր ներքին հարցերուն միջամտութիւն համարեց «Նոպէլ Յանձնախումբի» այս որոշումը:

Տալայ Լամա գրեթէ հանդարտօրէն, առանց աւելորդ գրգռութեան ստացաւ տեղեկութիւնը, Կալիֆորնիա - Ամերիկա մէջ, ուր հրաւիրուած է Միջազգային Համաժողովի Աշխարհի խաղաղութեան համար:

Գորտոպայի Սուրբ Գէորգ Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցի 5-րդ Համագումարը

Գրեց՝ Հոգեւոր Հովիւ

Սեպտեմբեր 30-ին եւ Հոկտեմբեր 1-ին Գորտոպայի գիւղաքաղաքներէն Սան Անթօնիոյի ֆրանսախօսքան ուխտի կեդրոնատեղիին մէջ տեղի ունեցաւ Կիրակնօրեայ դպրոցի 5-րդ համագումարը: Երկօրեայ համագումարին մասնակցեցան. 26 փոքրեր 3-6 տարեկան: 72 մանուկներ ու պատանիներ, 7-15 տարեկան, եւ 68 չափահաս երիտասարդներ եւ աշակերտներու ծնողներ:

Համագումարի գլխաւոր նիւթը էր ընտանիք, ամուսնութիւն եւ սերունդներու միչեւ յարաբերութիւն: Դասախօսութիւնը վարեցին տէր եւ տիկին Գարլոս եւ Ալիսիա Սանչէս ամուր, անոնք կաթողիկէ եկեղեցւոյ ընկերային կեանքի մերօրեայ հարցերուն գործիչ ըլլալու իրենց հանգամանքով ամրողջականօրէն եւ սպառիչ տեղեկութիւններ տուին առաջարկուած հարցին: Եւ ի զարմանս բոլոր ներկաներուն դրուատիքով խօսեցան հայ ընտանիքի բարոյական բարձր ըմբռնման մասին:

Նոյն օրը երեկոյեան յատուկ հանդիսասրահի մէջ տեղի ունեցաւ զուարթ երեկոյ: Ներկաները վեց տարբեր խումբերու բաժնուեցան եւ ներկայացուցին սքեչներ եւ զուարճալիքներ: Կիրակի առաւօտ յետ նախաճաշի աղօթքի եւ ներհայեցողութեան պահ մը ունեցանք. գաղութիս հոգեւոր հովիւը շեշտեց աղօթքի կարեւորութիւնը տեղ աղօթքի անդրադարձը մեր ու անոր անդրադարձը մեր կեանքին մէջ. եւ բոլոր ներկաները հրաւիրեց աղօթքի, որպէսզի Տէր ՈՂՈՐՄԵՍԻ ընդմէջէն լիշեն եւ Աստուծոյ օգնութիւնը հայցեն Հայրենիքի թէ Սփիւռքի մէջ տառապող մեր արեւակիցներուն: Ապա Կիրակնօրեայ դպրոցի հիմնադրութեան պատմականը ընելով Վիտէօ-Քասէթներ. առաջինը երկրաչափ Պոտուրեանի կողմէ ցի հիմնադրութեան 60-ամեակը: Տէր հայրը բանախօսեց Ներսէս Շնորհալի հայրապետի կեանքին եւ ընդունն գործունէութեան մասին, նոյն առթիւ կիրակնօրեայ աշակերտները ապրումով երգեցին շնորհալի Հայրապետին «ՍՈՒՄԱՒՈՏ ԼՈՒՍՈՑ» եւ «ՆՈՐԱՀՐԱՇՕՑ»:

Թաքնուած գանձը գտնելու հետաքրքրական խաղը, գործի լծեց մրցակից վեց խումբերը, ընդհանուր զարգացման սաւտարող այս խաղին նիւթ ծառայեցին, Սուրբ գրային եւ Հայրենական գիտելիքներ:

Կիրակնօրեայ ճաշէն յետոյ քալարշաւ մը ծայր առաւ դէպի մօտակայ լեռները. Ճանապարհին մրցում մը ամուսնացեալ եւ ամուրի այրերու միչեւ: Ցետմիջօրէին ժամը չորսէն-վեց յաջորդաբար ցուցադրուեցան Հայկական երկու Վիտէօ-Քասէթներ. առաջինը երկրաչափ Պոտուրեանի կողմէ պատրաստուած է Հայ Եկեղեցւոյ մասին, իսկ երկրորդը 8 Օգոստոսին Ս. Գէորգ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ տրուած Հոգեւոր եւ դասական երգերու պատկերահաւնուած ժապաւէնն է: Ներկաները ուշադրութեամբ եւ հոգեյոյզ ապրումներով հետեւեցան զոյգ ժապաւէններուն: Վերջապէս ժամը 6-ին կեդրոնացուեցանք Սուրբ Աստուածածնի եկեղեցւոյ մէջ մատուցուեցաւ Ս. Պատարագ պատարագեց եւ պատգամեց գաղութիս հոգեւոր հովիւ Տէր Աւետիս Քհնյ. Թորոսեանը, պատարագի ընթացքին կատարեց ներկայ ժողովուրդը, որ նաեւ երկկողմնութեամբ ալ սուրբ հաղորդութեան մասնակցեցաւ առաւ:

Կիրակնօրեայ դպրոցի կազմակերպած 5-րդ համագումարով աշակերտ-ծնողք միատեղ գիտակցեցան իրենց փոխյարաբերութեանց եւ պարտականութեանց վրայ: Եւ միասնաբար գիտակցեցան իրենց փոխյարաբերութեանց եւ պարտականութեանց վրայ: Եւ միասնաբար եկեղեցի յաճախելու եւ զԱստուած պաշտելու գեղեցիկ փորձառութիւնը ունեցան: Աւետրոյ կը նկատենք նշել հայ ընտանիքներու միչեւ յառաջացած մտերմիկ յարաբերութեան դրական հետեւանքներու մասին որ միշտ եւ բոլորէս ողջունելի է: Առ ի երախտագիտութիւն յաջող եւ լաւ կազմակերպուած համագումարիս ծնողներ սրտաւորուն նուիրատուութիւններ ընրին կիրակնօրեայի գանձանակին, եւ մաղթեցին որ սովորութեան կարգ անցնի եւ դարձնալ կրկնուի աշակերտ-ծնողք օգտաշատ այս հանդիպումը: Ամբողջ յատուցիրը եւ յարակից կարգադրութիւնները ձեռնարկեցին եւ յաջողացուցին Կիրակնօրեայ դպրոցի Տեսչութիւնն ու ուսումնական կազմը, յաջողութիւն եւ անսպառ կորով հաւատքի գործիչներուն:

Արցախեան Շարժումը Ընկերական - Հոգեբանական Կողմէ

1923 Ցուլիս 4–ին Արցախը (Լեռնային Ղարաբաղ) ճանչցուեցաւ Խորհրդային Հայաստանի տարածութիւն: Նոյն գիշեր այս որոշման դէմ սեւ դաւեր նիւթուեցան: Պատկան մարմիններու Ցուլիս 5–ին հակառակ որոշում ընդունեցին՝ Արցախը յատկացնելով Ատրպէյճանին: Դեռեւս որոշապէս յայտնի չէ թէ ի՞նչ կատարուեցաւ գիշերը... Այդ օրուընէ ընկճում տառապանքը: Այսօր անչափ դատող մարդու մը համար, ի՛նչ ազգի ալ պատկանի, յստակ է որ անցած գրեթէ 70 տարիներու ընթացքին Ատրպէյճանը «կիսա կով» դարձուցած էր Արցախը, գաղութատիրական հոգեվհանութիւն վարած էր հոն՝ նպատակ ունենալով գանգնել արցախցին իր հայրենական հողերէն եւ պարպել Արցախը հայերէն: Արցախցիի տոկուն կամքին կը պարտինք որ Արցախը հայերէ չպարպուեցաւ, եւ երկրորդ Նախիջեւան մը չստեղծուեցաւ...

Ո՛չ Արցախը, ո՛չ Հայաստանը չհաշտուեցան այս անտրամաբանական որոշումին հետ: Դժգոհութիւններ, հանրաքուէներ, որոշումներ ընդունուեցան, սակայն՝ անօգուտ: Տողերուս գրողը դեռեւս պրեժնեւեան տիրապետութեան շրջանին հանրաքուէներ ստորագրած է Արցախը Հայաստանին վերադարձնելու համար, եւ առաջին ստորագրութիւնները կը պատկանէին մարաջախտ Ովհաննէս Բաղրամեանի եւ մեծ նկարիչ Մարտիրոս Սարեանի: Ցիշենք հայրենի գրող Սերօ Խանզադեանի ծաւալուն յօդուածը այս հարցի առընչութեամբ, որ տարածուեցաւ Սփիւռքի մէջ, սակայն Հայաստանի այդ օրուայ իշխանութիւնները լռեցուցին գրողին արդար բողոքը...

Կորպաչովի հռչակած հրապարակայնութիւնը (կլասնոսթ) կարելի դարձուց որ արցախցի հայը ձայնը բարձրացնէ, Հայաստանը պաշտպանից արցախցին: Ցետագայ դէպքերը յայտնի են բոլորին: Արցախեան արդար շարժումը զանազան մակդիրներով որակուեցաւ. պառակտիչներ, ծայրայեղականներ, «կլասնոսթի բշ–ճամիներ եւ այլն, եւ այլն: Արցախի թէ Հայաստանի մէջ այդ շարժման դեկավարները զանազան ամբաստանութիւններով բանտարկուեցան, պատժուեցան, սակայն շարժումը երթալով աւելի լայն ծաւալ ընդունեց՝ դառնալով համազգային:

Շատ դեկավարներ մոռցան որ արցախեան շարժման կողմնակիցները կ'ուզեն հարցը լուծել խորհրդային իրականութեան ծիրին մէջ:

Ու ի վերջոյ *Հայոց Համազգային Շարժում* կազմակերպութիւնը («Ղարաբաղ Կոմիտէ») պաշտօնապէս ճանչցուեցաւ Խորհրդային Հայաստանի Կառավարութեան կողմէ: Ներկայիս Մարաջախտ Բաղրամեանի անունով փողոցին վրայ գտնուող «Տեխնիկայի տուն» կոչուող շէնքի մէջ ՀՀՇ–ին սենեակներ յատկացուած են, եւ անոնք պաշտօնապէս կը գործեն...

Արդ, բանի դեռ Արցախը Հայաստանի մաս չի կազմեր, եւ լուծումի կարելիութիւնը ալ անորոշ է, այսօրուայ վիճակով ի՛նչ շահեցաւ Արցախը, ի՛նչ շահեցաւ Հայաստանը:

ա) Արցախցին կրցաւ հասկցնել ամբողջ աշխարհին որ Ատրպէյճանը ՄԱԿ–ի որոշումներուն համապատասխան ցեղասպանութիւն կը գործադրէր Արցախի մէջ հայերու նկատմամբ: Ցայտնի է որ խորհրդային կառավարութիւնը 400 միլիոն ռուպլի յատկացուցած է Արցախը արդիական ճարտարարուեստական–գիւղատնտեսական երկիր դարձնելու համար, սակայն Արցախի հնարաւորութիւնները այնքան աղքատ են որ կարելի չէ այդ գումարը նոյնիսկ ծախսել:

բ) Ամիսներով շարունակուող գործադուլները ցոյց տուին որ արցախցին «կարծըր ընկոյզ» է, անկոտրում կամք ունի: Եթէ ոչ տարածքային իմաստով, գոնէ միտքով եւ հոգիով Հայաստանի հետ է Արցախը, եւ աշխարհիս վրայ չկայ ուժ մը, որ արցախցի հայուն միտքն ու հոգին «փրցնէ» Մայր Հայրենիքէն, արմատէն: Կ'ըսեն որ յայտնի թուլնոտ հայատեաց, Ատրպէյճանի գրողներու միութեան նախագահ Անարը ըսած է. «Հայերը փիլաւը կերան, ամա՛ն մեզի ճգեցին»: Արցախեան շարժման արդիւնքը շատ աւելի գգալի եղաւ Հայաստանի մէջ:

ա) Հայաստանէն հեռացան շուրջ 200·000 ատրպէյճանցիներ: Նկատի ունենալով որ անոնք բազմածին էին, այսինքն՝ շատ զաւակներ կ'ունենային, 50–100 տարի յետոյ անչափ պիտի բազմանային եւ ի վերջոյ հայ տարրի թուին հասնէին Հայաստանի մէջ՝ անլուծելի խնդիրներու առջեւ դնելով Հայաստանը:

Միւս կողմէ՝ Ատրպէյճանէն վտարուեցան շուրջ 200·000 հայեր, որոնք տրիւններու ընթացքին պիտի շաղուին, պիտի մերուին Հայաստանի կեանքին, հայախօս դառնան եւ իրենց ուժն ու եռանդը Մայր Հայաստանի բարգաւաճումին տան:

Ատրպէյճանը շատ ուշ պիտի անդրադառնայ որ Արցախէն աւելի մեծ եղաւ իր կորուստը: Նաեւ ժամանակն է որ մենք զգաստ միտքով գնահատենք որ շատ մեծ եղաւ մեր շահը՝ հակառակ որ սուլթանական թուրքիոյ յատուկ բռնութիւններ գործադրուեցան Ատրպէյճանի հաշիւեան դէմ: Ցիշենք Սումկայիթի ամօթալի նախճիրը...

բ) Վտանգի պահուն մարդիկ կը սեղմուին, իրարու կը միանան, կը կազմակերպուին: Այդպէս եղաւ Հայաստանի մէջ: Զանազան կազմակերպութիւններ եւ միութիւններ յառաջացան, որոնք հայանպաստ գործ կը կատարեն: Վերը խօսուեցաւ ՀՀՇ մասին: Նշելի է նաեւ «Մեսրոպ Մաշտոց» միութիւնը, որ անվարձահատոյց հայերէն կը սորվեցնէ Ատրպէյճանէն գաղթած հայերուն, կ'ըսէ ամէն բան հայերէնի կիրարկութիւնը ընդարձակելու, արեւելահայերէնի մէջ մտած անհարկի օտար բառերէ ձերբազատելու, *հայախօսութեան ընդհանուր մթնոլորտ ստեղծելու* համար: Այսօր հայատառեան մամուլը բացայայտօրէն կը գրէ հայ մարդու հայկական կրթութիւն ստանալու պարտաւորութեան մասին: Ամէն հայու մէջ համոզում գոյացած է որ համատարած հայախօսութեան պարագային մեր ազգը կրնայ դիմագրաւել ամէն տեսակի բրոնութիւններ ու դաւեր: Հայերէն խօսիլը պարտականութիւն եւ հպարտութիւն մը պիտի ըլլայ հայ ծնած մարդու մը համար ինչպէս Հայրենիքի մէջ, նոյնպէս եւ Սփիւռքի մէջ: Դժբախտաբար պիտի խոստովանինք որ մօտիկ անցեալին Հայաստանի դէմ եղած որոշ դաւադրութիւններ, այլեւ տնտեսական, ընկերային եւ կենցաղային դժուարութիւններ մէջտեղ բերին նաեւ հակահայկական տարրերու: Ցայտնի է որ *խորհրդային բացայայտ տրամադրութիւններ*, որոնք նոյնպէս կազմաւորուեցան եւ այսօր Հայաստանի մէջ ազատօրէն կը գործեն: Զենք ուզեր անուններ տալ եւ ոչ ալ յանձնարարականներ: Միայն թէ որպէս հայ կը խորհրդածենք թէ *այսօր* որչա՞փ յարմար է ջլատել մեր ուժերը եւ հայ մարդը տրամադրել անկարելի, երազային բաներու... Այսօր բոլորս ազգովին մեր ուժերը պիտի կեդրոնացնենք արցախեան հարցի լուծումին վրայ: Կը շեշտենք՝ *խորհրդային իրականութեան ծիրին մէջ*: Ան է մեր յաջողութեան գրաւականը եթէ ոչ այսօր, ապա վաղը՝ անպայման: Այս իրողութիւնը պէտք չէ մտահան ընէ ոչ հայ անհատ մը, ոչ ալ հայ հաւաքականութիւն մը:

Երիտասարդական, խակ եւ անխոհեմ պարբերները կրնան մեծապէս վնաս հասցնել մեր սեպուհ խնդրին: Մարդ մը կրնայ սխալիլ, կազմակերպութիւն մը, կուսակցութիւն մը կրնայ սխալիլ, սակայն ժողովուրդ մը, ազգ մը պէտք չէ որ սխալի: Արդեօք բաւ չե՞ն մեր անցեալի սխալները: Մեր շուրջը նայինք: Արիւնոտ Սումկայիթի եւ Երիտասարդ Թիւրքերու ժամանակներու համեմատ բան մը չէ փոխուած մեր Հայրենիքին դրացի երկիրներուն մէջ...

ԴՈԿՏՈՐ ՍԱՄՈՒԷԼ ԱՆԹՈՍԵԱՆ
Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Լեզուաբանութեան Հիմնարկի Դասախօս

Չիենեալ Ապստամբութիւն Արցախի Մէջ

Ջորեքշաբթի 9 ամբողջական ընդհարում մը, Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի միջեւ, որ ըստ օրէ աւելի սպառնալի կը դառնայ. Չիենալ ապստամբ ուժեր կը հաստատեն իրենց բանակատեղիները Լեռնային Ղարաբաղի մէջ: «Մոսկուայի Լուրեր» շաբաթաթերթը չի յայտներ թէ ովքե՞ր են այդ զինեալները. հայե՞ր թէ՝ Ազերիներ. Բայց կ'ըսէ որ՝ այս շրջանի գիւղացիները վաչեր կը կազմեն մեծ մասամբ օժտուած ինքնամուղ հրացաններով ու ձեռակերտ պայթուցիկներով:

Ատրպէյճանի «ժողովրդական ճակատը» հեռագրի մը մէջ, ուղղուած Մ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին կը զգուշացնէ, ըսելով «Եթէ կիրարկուին որոշուած միջոցառումները՝ Հայաստանի եւ Ղարաբաղի երկաթուղային պաշարումը վերջնելու ջնով՝ Ատրպէյճան պիտի անդամալուծուի ամբողջական գործադուլով մը, որ աւելին՝ սեղանի վրայ պիտի դնէ իր բաժանման հարցը Մ. Միութենէն:

Այս տեղեկութիւնները կը յայտնեն այն օդաչուները որոնք ամիսներէ ի վեր մեկուսացած, Ղարաբաղին պարենամթերք կը հասցնէին, օդային ճամբով. Առանց մտահան ընելու թէ Ցրեմլինի կողմէ կազմուած ճանճախումբի դեկավար՝ Արքատի Վոլոքի յայտարարեց Մոսկուայի Համայնավար կուսակցութեան վարչութեան թէ «Հայաստան եւ Ատրպէյճան կը գտնուին պատերազմի մը եզրին»:

Գնդապետ Փավէլ Վօրոնին կը տեղեկացնէ թէ գործնականին մէջ, անկարելի է պարենամթերք հասցնել Ղարաբաղին, նոյնիսկ զինուրական ուղեկցութեամբ: Ըրուվհետեւ՝ «ձերերը, մանուկները ու կիները ճամբան կը կտրեն արգելելով որ առաքումները հասնին իրենց հասցէատէրը, մինչ՝ այր գիւղացիները գետին կը պառկին, բեռնատար ինքնաշարժներուն անիւներուն առջեւ, զանոնք տիպելով եւս դառնալ»:

Ամէն պարագայի օդային կամուրջին միջոցաւ կատարած առաքումները անհանդուրժելի բեռ մըն են դրացի Վրաստանի եւ Ատրպէյճանի օդանաւականներուն համար»:

Աղանպեկեան ՄԱՍՔՕ Հաստատութեան Կեդրոնատեղին

Տնտեսագէտը Լուծումներ Կ'առաջարկէ Հայաստանի Վերականգնումին Համար

Հիւրերը օդակայանի մէջ դիմաւորուեցան Հ.Բ.Ը. Միութեան Ցկեանս Նախագահ Տիար Ալեք Մանուկեանի կողմէ եւ առաջնորդուեցան դէպի ՄԱՍՔՕ հաստատութեան կեդրոնատեղին, ուր հաստատութեան նախագահը՝ Պրն. Ռիչըրտ Մանուկեան Պրն. Աղանպեկեանին ներկայացուց ամերիկեան արուեստի իր հաւաքածոն, որ իր տեսակին մէջ ամենէն ծաւալունն է Ամերիկայի մէջ:

Աւելի ուշ հիւրերուն միացաւ նաեւ Հ.Բ.Ը. Միութեան նորընտիր նախագահուհի Տիկ. Լուիզ Մանուկեան Սիմոն:

Կորպաչեւի տնտեսական խորհրդատուն՝ Պրն. Աբէլ Աղանպեկեան ներկայիս կը գտնուի Միացեալ Նահանգներու մէջ, ներկայացնելու համար Հարփըր էնտ Ռօ հրատարակչատան կողմէ լոյս ընծայուած իր վերջին գիրքը՝ «Փերեսթրոյքան՝ Դիտուած Ներսէն»:

Պրն. Աղանպեկեան, մասնակցելէ ետք շարք մը հանդիպումներու եւ հիւրասիրութիւններու, Կիրակի Սեպտեմբեր 10, 1989ին Շիքակոյէն հասաւ Տիթրոյթ, ընկերակցութեամբ Տէր եւ Տիկ. Ռուբէն Թերզեանի եւ Տէր եւ Տիկ. Մարք Մարգարեանի. Պրն. Թերզեան ներկայիս բանակցութեան մէջ է Խորհրդային իշխանութեանց հետ, խաղալիկներու գործարան մը հաստատելու Հայաստանի մէջ:

Հիւրերը օդակայանի մէջ դիմաւորուեցան Հ.Բ.Ը. Միութեան Ցկեանս Պատուոյ Նախագահ Տիար Ալեք Մանուկեանի կողմէ եւ առաջնորդուեցան դէպի ՄԱՍՔՕ հաստատութեան կեդրոնատեղին, ուր հաստատութեան նախագահը՝ Պրն. Ռիչըրտ Մանուկեան Պրն. Աղանպեկեանին ներկայացուց ամերիկեան արուեստի իր հաւաքածոն, որ իր տեսակին մէջ ամենէն ծաւալունն է Ամերիկայի մէջ:

Աւելի ուշ հիւրերուն միացաւ նաեւ Հ.Բ.Ը. Միութեան նորընտիր նախագահուհի Տիկ. Լուիզ Մանուկեան Սիմոն:

Արուեստի հաւաքածոյի ծանօթացումէն ետք, Պրն. Ռիչըրտ Մանուկեան հիւրերը առաջնորդեց ընկերութեան գլխաւոր ժողովասրահը, ուր Ընկերութեան պաշտօնեաներէն Պրն. Ճէյմս

Աղանպեկեան (ձախին) Ռիչըրտ Մանուկեանի հետ ՄԱՍՔՕ ընկերութեան արտադրութիւնները կը դիտէ: Կեդրոնը՝ Ալեք Մանուկեան

Փայքի, Ճորճ Հերբրայի եւ Երուանդ Ազատեանի օժանդակութեամբ անոնց ներկայացուց ՄԱՍՔՕ Ընկերութեան 300 գործարաններուն արտադրութիւնները՝ նմոյշներով եւ քաթալոկներով: Նոյնպէս այդ նմոյշներէն գրադարանի զարդեր նուիրեց (Պոլտուին Պրես) Պրն. Աղանպեկեանին եւ իր թարգմանին՝ Պրն. Քուլիքովսքիին:

Առեւտուրի եւ ազգային կեանքի մօտ 50 առաջնորդներ, իրենց տիկիններով հրաւիրուած էին շքեղ ճաշկերոյթի մը ուր մտերիմ զրոյցներ ունեցան Պրն. Աղանպեկեանի հետ, որմէ ստացան անոր վերջին հատորէն ստորագրուած օրինակներ, իբրեւ նուէր ՄԱՍՔՕ Հաստատութենէն:

Ապա Պրն. Ռիչըրտ Մանուկեան ներկայացուց օրուան հիւրը եւ յայտնեց թէ ան պատրաստ էր պատասխանելու ներկաներուն հարցումներուն:

Պրն. Աղանպեկեան յայտնեց թէ կը սիրէ հայկական եկեղեցի երթալ, յատկապէս լսելու համար պատարագը, ան աւելցուց թէ յաճախ կ'երթայ Մոսկուայի հայկական գերեզմանատան մատուռը, ուր թաղուած են իր մեծ հայրն ու մայրը:

Պատասխանելով իր կեանքին վերաբերեալ հարցումի մը՝ Պրն. Աղանպեկեան պատմեց իր ամբողջ գերդաստանին պատմութիւնը, սկսելով իր մեծ հօր հօրմէն, որ Էրզրումի մէջ բամպակի վաճառական մը եղած է: Իր ընտանիքը նախ փոխադրուած է Պաքու եւ ապա Թպլիսի, ուր իր մայրը ծնած է 1910ին, ինք եւս ծնած է Վրաստանի մայրաքաղաքին մէջ 1932ին: Իր հայրը եղած է ընդյատակեայ յեղափոխական թերթի մը խմբագիրը, Հունգարիոյ մէջ: Իր մայրը աշխատած է ծխախոտի գործարանի մէջ եւ սորված է օտար լեզուներ: 1940ին, իր ընտանիքը փոխադրուած է Մոսկուա. իր հայրը կորսուած է պատերազմի ընթացքին եւ գինք մեծցուցած է իր մայրը որ ետքէն ամուսնացած է ռուս սպայի մը հետ: Դէպի Մոսկուա յառաջացող գերմանական բանակներու վտանգին դիմաց՝ Աբէլ պատերազմի այլ որբերուն հետ ղրկուած է Ալմա Աթա, Միջին Ասիա, իսկ իր մայրը իբրեւ թարգման միացած է սովետական բանակին, որուն հետ գացած է մինչեւ Պերլին: Մայր եւ որդի միացած են իրարու պատերազմէն վերջ եւ Աբէլը երեք տարի իր մօրը հետ ապրած է Գերմանիոյ մէջ: Ապա անոնք վերադարձած են Մոսկուա, ուր Աբէլ 1955ին ստացած է իր տոքթորայի տիտղոսը տնտեսագիտութեան մէջ եւ հրաւիրուած է ղեկավարելու գիտնականներու հիմնարկութեան տնտեսագիտութեան բաժինը Սիպերիոյ մէջ: Ան իր յաջողութիւնը կը վերագրէ տընտեսագիտութեան մէջ մաթեմատիկական տեսութեանց գործածութեան՝ անտեսելով ստալինեան կարծրացած տեսակէտները: Իր տեսութիւնները, որոնք հիմնուած են պահանջքի եւ պաշարի համեմատութեանց վրայ, ուշադրութիւնը հրաւիրած են Պրն. Կորպաչովին որ 1985ին զինք հրաւիրած է իբրեւ իր տնտեսական խորհրդատուն:

Պրն. Աղանպեկեան ներկայիս կը գլխաւորէ Մոսկուայի գիտութիւններու Ակադեմիայի տնտեսագիտութեան բաժինը: Ան ամուսնացած է հոգեբանութեան ռուս դասախօսուհիի մը հետ, որմէ ունի երկու զաւակներ՝ ամուսնացած դուստր մը, թոռնիկով եւ 17 տարու մանչ զաւակ մը: Պրն. Աղանպեկեան անկեղծօրէն պատմեց թէ ինչպէս, պատերազմի բերումով, մայրը երեք անգամ կորսնցուցած է իր կեանքի ընկերը. արդարեւ, պատմութիւն մը որ իր արկածախնդրական զարգացումով ու սիրային հանդիպումներով կրնայ բաղդատուիլ Կի Տը Մոփասանի պատմուածքներուն, թէեւ ռուսերէնէ թարգմանութեան ընթացքին որոշ չափով կորսնցուց իր անմիջականութիւնն ու հիմքը:

Այս կենսագրութիւնը կերպով մըն ալ կը բացատրէ պատճառները թէ ինչու ինք հայկական շրջանակներէ հեռու մեծցած է, անծանօթ մնալով հայ լեզուին: Թէեւ ան այսօր կը վերադառնայ հայութեան՝ ջանալով կազմակերպել Հայաստանի տնտեսական վերականգնումը:

Պրն. Աղանպեկեան մանրամասնօրէն պատասխանեց նաեւ իրեն ուղղուած միւս հարցումներուն: Բացատրելով Հայաստանի երկրաշարժին պատճառած աւերները՝ ան յայտնեց մօտ 500,000 հայեր անտուն մնացած էին, որոնցմէ 150,000ը հեռացած էր Հայաստանէն. Ներկայիս Հայաստան ունի 700,000ի հասնող անգործներու բանակ մը: Երկրաշարժէն անմիջապէս ետք՝ Հայաստանի վերականգնումի նախատեսութիւնները եղած էին 8 պիլիոն ռուբլի, ապա այդ գումարը բարձրացած էր 13 պիլիոնի. իսկ այսօր արդէն հազիւ 20 պիլիոնը ճշմարտութեան աւելի մօտ թուանշան մը կը նկատուի: Ան նոյնպէս շատ լաւատես դտաւ վերաշինութեան երկու տարուան շրջանը:

Հայաստանի տնտեսական վերականգնումին համար ինք առաջարկեց հետեւեալ դարմանները.– ա) Երեւանի օդակայանը ընդարձակելով զայն վերածել միջազգային օդակայանի մը. բ) Քաջալերել օտար դրամատուններ որ իրենց մասնաճիւղերը բանան Հայաստանի մէջ. գ) Զարգացնել զբօսաշրջիկութեան հնարաւորութիւններն ու տնտեսական հիմքը. դ) Մարզել երիտասարդ առեւտրական քատրեր. ե) Միացեալ ձեռնարկներ ստեղծել արեւմտեան ընկերութիւններու հետ: Պրն. Աղանպեկեան յայտնեց թէ ինք երկու միջազգային սեմինարներ կազմակերպած է Երեւանի մէջ, հրաւիրելով առեւտուրի յայտնի կազմակերպիչներ: Իսկ Հայաստան արդէն բացած է իր միջազգային առեւտուրի վարժարանը, Կեդրոնական Կոմիտէի դիմաց գտնուող շէնքի մը մէջ: Պրն. Աղանպեկեանի փափաքն է որ Հայաստանէն 100էն 200 տաղանդաւոր տնտեսագէտներ ղրկուին Արեւմուտք՝ պատրաստուելու

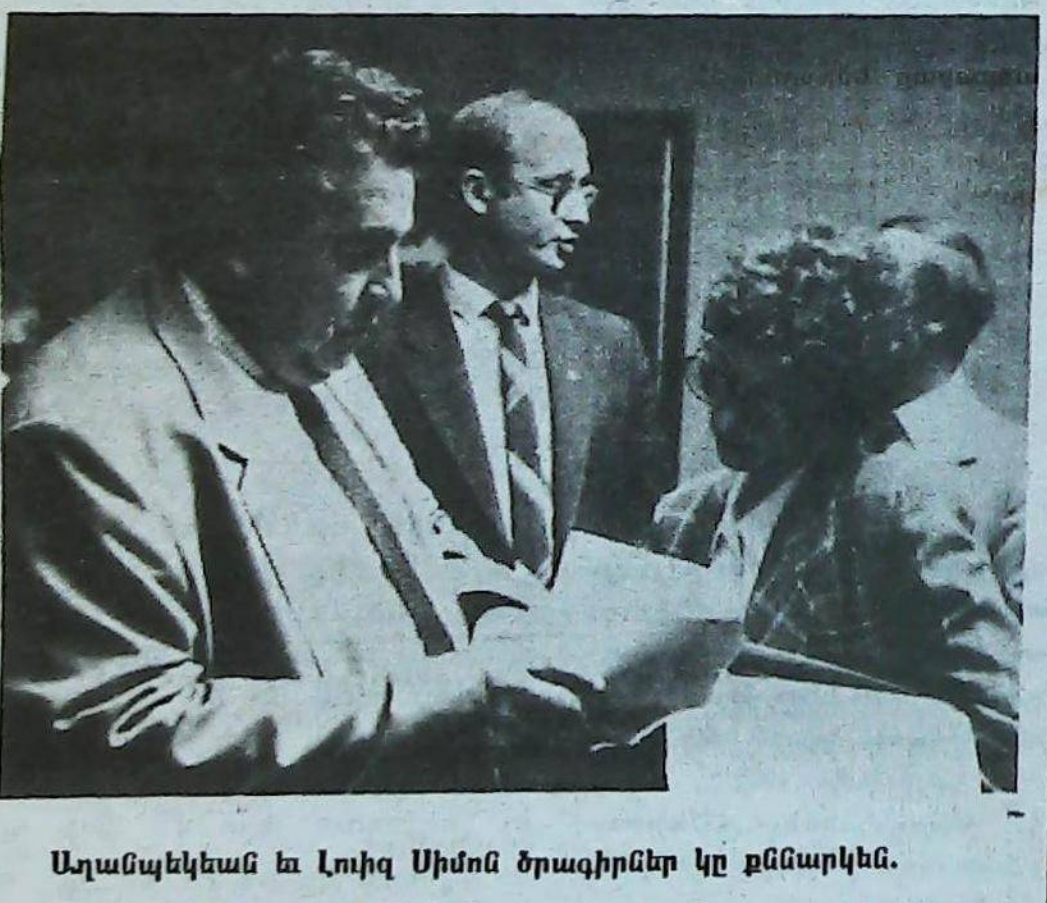

Աղանպեկեան եւ Լուիզ Սիմոն ծրագիրներ կը քննարկեն.

(ՇԱՐ.Ը 10-ՐԴ ԷՋ)

Աղանպեկեան...

(ՇԱՐ. 9-ՐԴ ԷՋԷՆ)

համար: Հայաստանի տնտեսական վերականգնումի ծրագիրները հայ երեսփոխաններու կողմէ ներկայացուած են վարչապետ Ռիժքովին, որ իր ամբողջական նեցուկը խոստացած է անոնց յաջողութեան համար:

Պատասխանելով իրեն ուղղուած ուրիշ հարցումի մը՝ Դրն. Աղանպեկեան տակաւին կանխահաս գտաւ առեւտրական ազատ գօտիի մը ստեղծումը Հայաստանի մէջ, եւ աւելցուց թէ փորձառական կարգով միայն, նման գօտի մը նախատեսուած է սովետաֆրանսական սահմանին համար:

Ամենէն սուր հարցումը, հաւանաբար Ղարաբաղի մասին էր որ բանաձեւուած էր հետեւեալ կերպով. «Ինչպէ՞ս կրնայ Սովետ Կեդրոնական Կառավարութիւնը թոյլատրել ինքնավար այդ շրջանի տնտեսական պաշարումն ու Հայոց կրած սպանութիւններն ու հալածանքները ամբողջ Ատրպէյճանի տարածքին»: Դրն. Աղանպէկեան խիստ շեշտով մը ըսաւ որ Կեդրոնական Կառավարութիւնը պարզապէս չի թոյլատրեր նման ընթացք մը: Ապա ան ցաւով անդրադարձաւ այն արիւնալի իրադարձութեանց որոնք ստեղծուած են Ղարաբաղի մէջ ու շուրջ եւ աւելցուց թէ ազերիները գիշերով կը կրակեն Երեւանէն Ստեփանակերտ սննդեղէն փոխադրող բեռնակառքերու վրայ, արհամարհելով տեղւոյն սովետ զօրքը: Միւս կողմէ ան բարեդէպ զարգացում մը նկատեց Ղարաբաղի Կոմիտէին ճանաչումը իբրեւ օրինական մարմին եւ յայտնեց թէ Հայաստանի պետական իշխանութիւնները տեւապէս կը խորհրդակցին Կոմիտէի ղեկավարներուն հետ: Ան շեշտեց կարեւորութիւնը ազատութեան եւ իր վրդովումը յայտնեց որ Մանուչարեան տակաւին կը գտնուի բանտի մէջ, ուր իրեն հաղորդուած է իր ընտրութիւնը իբրեւ Խորհրդարանի անդամ, մինչդեռ, աւելցուց ան, սահմանադրութեան տրամադրութեանց խախտում կը նշանակէ երեսփոխանի մը բանտարկութիւնը:

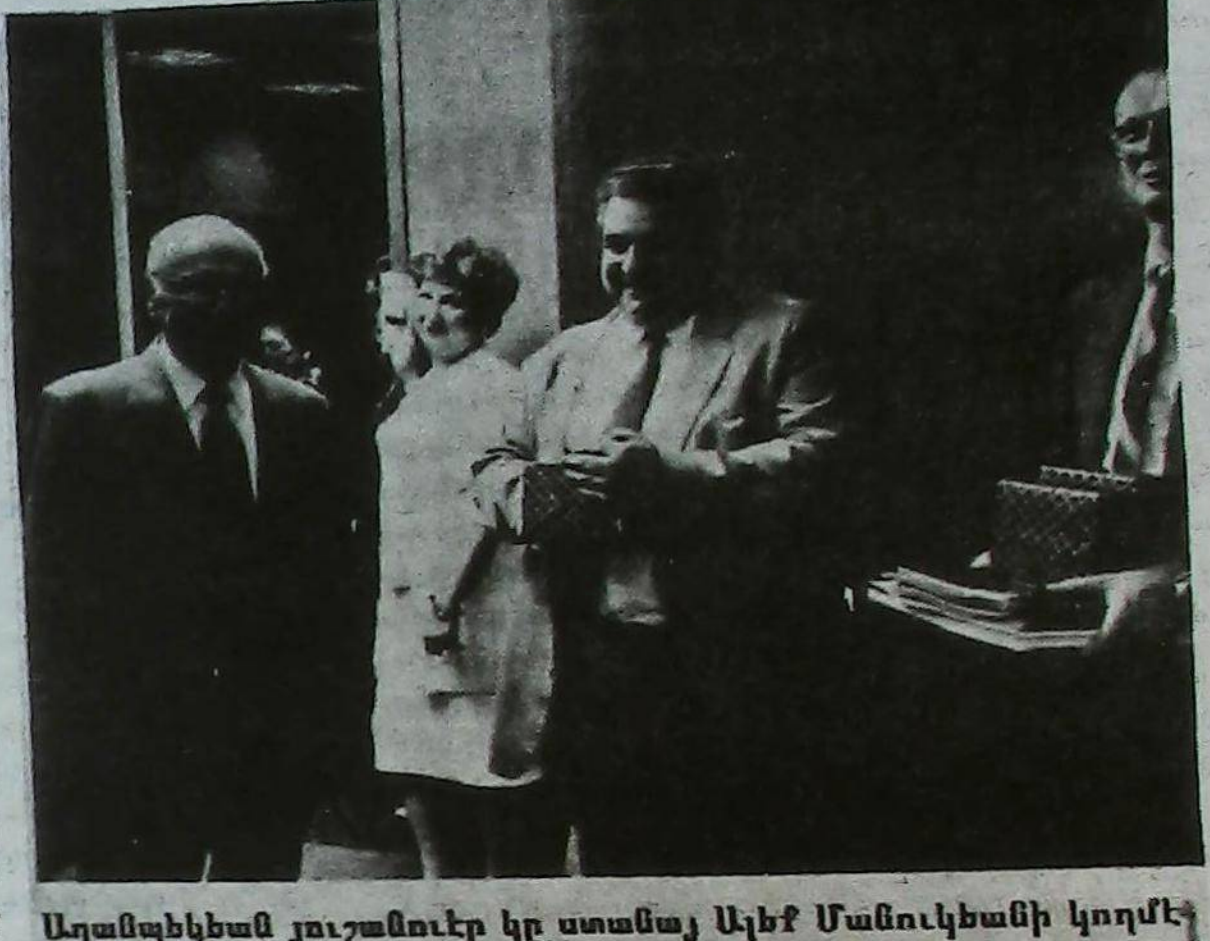

Աղանպեկեան յուշանուէր կը ստանայ Ալեք Մանուկեանի կողմէ կեդրոնը, Տիկ. Փըրլ Մարգարեան

Արտայայտելով բոլոր ներկաներուն տրամադրութիւնները՝ Դրն. Ռիչըրտ Մանուկեան շնորհակալութիւն յայտնեց Դրն. Աղանպեկեանի անկեղծ եւ տեղեկութիւններով լի պատասխաններուն համար եւ յաջողութիւն մաղթեց անոր նոր գիրքին տարածման:

Յաջորդ օր, Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 11ին, Դրն. Աղանպեկեան կէսօրուան ճաշի հիւր բանախօսն էր Տիթրոյթի Էքոնոմիք Քլապին, ուր հաւաքուած էին աւելի քան 1000 առեւտրականներ ու պետական դէմքեր, որոնք եկած էին իմանալու թէ ինչ կը դառնայ Խորհրդային Միութեան «Փերեսթրոյքային մէջ»:

Ն. Ա.

Յետ Մահու Կեանքի Նկարագրութիւնները

Այս գրութիւնը (ստորագրուած՝ Ճէյն Գրոսի) լոյս տեսած է «Նիւ Եորք Թայմզ» օրաթերթին մէջ եւ արտագրուած Րիօ տը Ժանէյրօյի «Օ Կլոպօ» օրաթերթին մէջ (18 Նոյեմբեր 1988), ուրկէ կը թարգմանենք «Սարտարապատ»ի ընթերցողներուն համար:

* * *

Ճէյն Ս. Քսաներեք տարեկան էր 1952 թուականին երբ իր սիրտը կանգ առաւ բժշկական ընդարմացումին (անեսթէզիա) պատճառով, իր երկրորդ զաւկի ծնունդին ընթացքին: Ճէյն վերստին ողջնցաւ շնորհիւ իր բժիշկի ջանքերուն, եւ կը յիշէ այդ անհաւատալի պատահարը դեռ այնպէս՝ իբրեւ թէ երէկ պատահած ըլլար: Ան կ'ըսէ.

– Յանկարծ զգացի թէ բան մը թռչելով դուրս կ'ելլէր իմ գլուխիս գագաթէն, եւ ես պաշեցայ որովհետեւ պէտք էր որ անգիտակից վիճակի մէջ ըլլայի, մինչդեռ կատարելապէս գիտակ էի թէ ինչ կը պատահէր: Այն ատեն տեսայ որ կը գտնուէի մոխրագոյն մշուշի մը մէջտեղը եւ երբոր մշուշը աւելի պայծառացաւ ես նկատեցի որ մեռած էի: Բայց ես կը շարունակէի մնալ միեւնոյն անձը, ես ինքս. եւ անպատմելի երախտագիտութիւն մը կը զգայի տակաւին ողջ ըլլալուս համար: Նշմարեցի որ պայծառ եւ շողշողուն լոյս մը կար եւ այնպէս կը թուէր թէ ես կը հալէի այդ լոյսին մէջ: Այդ լոյսը միմիայն լոյս չէր: Միաժամանակ սէր էր ան. կը զգայի աննկարագրելի տպաւորութիւն մը՝ թէ այդ լոյսը ինծի հետ կը վարուէր գուրգուրանքով. կը զգայի թէ ան կը պաշտպանէր եւ անվերապահօրէն կը սիրէր զիս: Յետոյ, այդ տեսարանը չքացաւ եւ ես սկսայ ձայներ լսել. Բացի աչքերս եւ տեսայ որ բժիշկը ցնցում կ'ընէր կուրծքիս վանդակին վրայ:

Շուրջ քսան տարի ետքը միայն, Ճէյն տեղեկացաւ թէ իրեն պատահածը միակ պարագան չէր:

Ապա, Կալլուփ հաստատութիւնը 1982 թուականին պրպտում մը կատարեց Միացեալ Նահանգներուն մէջ եւ ստուգեց որ մօտաւորապէս ութ միլիոն ամերիկացիներ (չափահաս տարիքէ) ունեցած էին այդ միեւնոյն փորձառութիւնը, գրեթէ մեռած ըլլալէ ետք վերադարձեր էին կեանքի: Այդ ուսումնասիրութիւնը երեւան բերաւ որ այդ պատահարները, ամէնքն ալ, ուշագրաւօրէն կը նմանէին իրարու, նմանօրինակ յատկանիշներ ունէին, եւ անոնք խոր եւ անջնջելի ազդեցութիւն մը գործած էին ենթականերուն վրայ:

Այլազան մշակոյթի տէր անձերու մէջ, մանրամասնութիւնները կրնան էին տարբերիլ անձէ անձ, սակայն պատահարին ընդհանուր ձեւը եւ անոր հետեւանքները յար եւ նման են բոլոր պարագաներուն մէջ: Նորագոյն պրպտումներ երեւան բերին որ իսկապէս բոլոր պարագաներուն մէջ այդ անձերու նկարագիրը կը փոխուի ընդմիշտ եւ երբեմն հիմնովին. անոնք կ'որդեգրեն նոր ապրելակերպ մը, լքելով նիւթապաշտութիւնը եւ փոփոխելով իրենց բարեկամներու շրջանակը:

Այդ պատահարներուն տեղեակ դարձաւ հանրութիւնը մեծ աստիճանի մը վրայ 1977 թուականին, երբ Տոքթ. Ռէյմընտ Ա. Մուտի հրատարակեց իր գիրքը «Կեանքը կեանքէն ետքը» խորագրով («Լայֆ աֆթըր լայֆ»): Պանթամ Պուքս հրատարակչութեան կողմէ լոյս ընծայուած այդ գիրքը մեծ սպառում ունեցաւ դարձաւ «Պէսթ Սէլըր»: Այդ բժիշկը իր գիրքին մէջ կը պատմէ հարիւրէ աւելի նմանօրինակ փորձառութիւններ. կարգ մը բժիշկներ այդ ժամանակ քննադատեցին այդ գիրքը, տարակուսելով պատահարներուն մասին: Սակայն այնուհետեւ, հոգեբաններ եւ ուրիշ գիտնականներ սկսան ուսումնասիրել ենթականերու պատմածները, ստուգեցին ուշագրաւ նմանութիւնները, եւ յանգեցան այն եզրակացութեան թէ այդ պատահարները շինծու չէին, այլ իրական էին: Արդարեւ, այդ փորձառութիւնները կարծուածէն աւելի յաճախադէպ են:

Գրեթէ մահացած (մեռած եւ ողջնցած) անձերուն մօտաւորապէս քառասունհինգ առ հարիւրը կը պատմեն թէ իրենք, այդ միջոցին, փոխադրուած եղած են ուրիշ ոլորտի մը մէջ, որ շատ հրապուրիչ է: Քընէքթիքէթի համալսարանէն հոգեբան մը, Տոքթ. Քէննէթ Ռինկ, հետեւեալ դասակարգերուն բաժնած է այն պատահարները որոնք տեղի կ'ունենան առժամեայ մահացումի ընթացքին: Այսպէս՝ այդ անձերը կրնան՝

– իրենք զիրենք զգալ հանդարտ, խաղաղութեան մէջ, անվրդով, որեւէ ցաւէ զերծ.

– իրենց մարմինէն հեռանալ եւ զայն տեսնել վերէն.

– իրենք զիրենք գտնել մութ կամ պարապ փապուղիի մը մէջ (թիւնէլ), ուր կը հանդիպին տեսիլքի մը եւ կը վերատեսնեն իրենց անցեալ կեանքը.

– տեսնել լոյս մը, որ փայլուն, տաքուկ, սիրալիր եւ գուրգուրոտ է.

– մտնել լոյսի մը մէջ կամ շրջապատուիլ այդ լոյսով. եւ թերեւս հանդիպիլ արդէն մահացած հարազատներու, որոնք կ'ըսեն ենթականերուն թէ անոնք (ենթակաները) առժամեայ կերպով մահացած են եւ պիտի վերադառնան իրենց մարմնին:

Փորթուկերէնէ Թարգմանեց
ՍԱՀԱԿ ՊԱԼԸԳՃԵԱՆ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

«Անարիւն» Պատերազմը Հայաստանի Դէմ

Հայաստան եւ Արցախ տնտեսապէս եւ գինուորապէս պաշարուած են վերջին շաբաթները, եւ օրէ օր տնտեսական օղակը տակաւ կը սեղմուի անոնց շուրջ: Բացի չոր հացէն, գրեթէ ամէն ինչ կը պակսի Արցախի եւ Հայկական Հանրապետութեան մէջ: Վառելանիւթի պակասին հետեւանքով Երեւանի «Ջուարթնոց» օդանաւակայանը կրնայ փակուիլ մի քանի օրէն. ինքնաշարժները եւ փոխադրակառքերը չեն աշխատիր. պտղահասութեան այս շրջանին, բերքերը կարելի չէ ղրկել Հանրապետութեան եւ Միութեան այլ շրջանները, եւ հետեւաբար անոնք կը փճանան տեղւոյն վրայ: Նոյնիսկ կը պակսի մամուլի թուղթը, որուն հետեւանքով Հայաստանի թերթերը պիտի դադրին լոյս տեսնելէ:

Հայաստան հասնող ապրանքներուն շուրջ 85 տոկոսը կ'անցնի Ատրպէյճանի հողամասէն: Անդրկովկասեան երկաթուղին, որ կը ճեղքէ վրացական հողամասը, կրնայ առաւելագոյնս Հայաստանի կարիքներուն 15 տոկոսը բաւարարել, եթէ կանոնաւոր ձեւով ընթանայ: Խորհրդային Միութեան ճամբաներու նախարարութիւնը, որ ծրագրած է գոնէ այս միջոցով հայթայթել Հայաստանի նուազագոյն եւ ամենէն կենսական պահանջները, ցաւագինօրէն կը կաղայ ծրագրին գործադրութեան մէջ իր անճարակութեան պատճառով: Անատակ վարչութիւն մը՝ որ նոյնիսկ կարող չէ իրեն ձեռնտու միջոցները արդիւնազօր կերպով գործածել. այսպէս՝ փոխանակ օրական կարելի 26 գնացքի, Սեպտեմբեր 12ին 9 գնացք, իսկ 13ին՝ միայն 7 գնացք հասած են Հայաստան:

Օրական 60,000 թոն ապրանք կու գար Ատրպէյճանի ճամբով: Գնացքները բեռնաւորուած էին նաեւ աղէտեալ շրջաններու վերաշինութեան եւ օգնութեան յատկացուած ապրանքներով, որոնք Ատրպէյճանի հողին վրայ անշարժացած կը մնան շաբաթներէ ի վեր, կազմալուծելով Հայաստանի շինարարական աշխատանքները բոլոր շրջաններուն մէջ, ի մասնաւորի երկրաշարժէն աղէտեալ վայրերը, ուր գտնուող հարիւր հազարաւոր տնազուրկ բնակիչներէն գոնէ մի քանի հարիւր ընտանիք, որոնք բախտը պիտի ունենային ձմեռնամուտին երդիք մը ունենալու, պիտի շարունակեն անօթեւան մնալ:

Տնտեսական պատերազմի կողքին Պաքու ձեռնարկած է հոգեբանական եւ նոյնիսկ բռնի ուժի գործածութեան ռազմավարութեան: Սահմանամերձ շրջաններուն մէջ ազերի զինեալ վոհմակներ իրենց սպառնալից շուքը կը պտտցնեն, հարկադրելով հայերը որ բահն ու բրիչը ձգած՝ հերթապահութիւն կատարեն խուսափելու համար նոր Սումկայիթներէ, –պիտի ըսէինք՝ 24 Ապրիլներէք Արդէն ազերի զինեալ աւազակներ մտած են Հայաստանի սահմաններէն ներս, եւ ինչպէս անցեալ դարու ամերիկեան աւազակ կովարածները, իրենց հետ տարած են 888 ոչխար եւ 100 գլուխ եղջերաւոր անասուն: Բնական է, ազերի–թաթարական ասպատակութիւնը ոչ միայն մնացած է անպատիժ, այլ գողօնը սեփականացուած է շրջանի համայնավար իշխանութիւններուն կողմէ:

Եթէ այս բոլորին վրայ աւելցնենք Ատրպէյճանի հայերուն ապրած առօրեայ մղձաւանջը, անոնց ուղղուած սպառնալիքները, յարձակումները, հայկական տուներու հրկիզումը, նոյնիսկ գործադրուած սպանութիւնները՝ կ'ունենանք մօտաւոր պատկերը շրջանին մէջ տիրող սարսափի մթնոլորտին եւ պայթուցիկ կացութեան: Կ'ունենանք նաեւ հաստատ համոզումը, որ հայերու դէմ արձակուած Զարիքի ուժերը ղեկավարուած են Պաքուէն, որ քաջալերութիւն կը գտնէ Մոսկուայի կրաւորական կեցուածքէն, լռութենէն, եթէ ոչ՝ մեղսակցութենէն:

Ատրպէյճանէն Հայաստան մտնող երկաթուղին այն մայրուղին է, որ խորհրդային հանրապետութիւնները կը կապէ իրարու, հետեւաբար ան ենթակայ է կեդրոնական իշխանութեան որպէս երկրին բնականոն կեանքը, տնտեսութիւնը եւ ապահովութիւնը ապահովող եւ սնուցանող մայր երակ: Արդ, Մոսկուա ոչինչ կ'ընէ իրաւականօրէն իրեն ենթակայ կալուածներու մէջ իր իշխանութիւնը հաստատելու: Հայկական Ղափանի շրջանը կ'արտադրէ Խ. Միութեան ճարտարարուեստին համար նոյնքան թանկ մոլիբթէնը, որ կը ղրկուի երկրին 240 տարբեր գործարաններուն: Այդ կարեւոր հանգանիւթը այժմ կը մնայ լեռնակուտակ դիզուած Ղափանի մէջ անտարբեր նայուածքին տակ Մոսկուայի:

Հոս կարեւորութեամբ կ'ուզենք յիշել անցեալ տարի Երեւանի «Զուարթնոց»ի օդանաւակայանին ողբերգութիւնը, որուն զոհ գնաց հայ երիտասարդ մը: «Միութենական» նկատուած օդանաւակայանին կանոնաւոր աշխատանքը ապահովելու համար, Խորհրդային զօրքերը վայրագօրէն միջամտած էին, իրենց մահակներու հարուածներուն տակ խոշտանգելով նաեւ բազմատասնեակ խաղաղ ցուցարարներ, մեծն ու պզտիկը, այր մարդ թէ կին:

Բարձրերէն քաջալերուած եւ հովանաւորուած ըլլայ կամ ոչ՝ ազերին կը մտածէ, կը գործէ եւ կը դրսեւորէ իր թրքութիւնը, ինչպէս որ գազանաբար զայն ցուցադրած էր 1918–1920 թուականներուն: Ինչ որ մասնաւորաբար ընդվզեցուցիչ կը թուի մեզի համար, կեդրոնական լրատուական աղբիւրներուն անորակելի ընթացքն է, որ հարազատօրէն կը յիշեցնէ Սթալին – Պերիա – Պրեժնեւ զարհուրելի շրջանի բրոբականտի ոգին եւ միջոցը: Երբ Հայաստանի պաշարումը կը շարունակուի իր դաժան անդրադարձներով, «Ժամանակ» հեռասփիւռի գլխաւոր լուրերու հաղորդումով թէ կուսակցութեան պաշտօնաթերթ «Բրաւտա»յի սիւնակներէն Խ. Միութեան ժողովուրդներուն կը յայտարարուի թէ Ատրպէյճան–Հայաստան ճամբաները բացուած են եւ երթեւեկը բնականոն ընթացքի մէջ կը գտնուի: Միւս կողմէ Հեռագիրի Նախարարութեան պատասխանատուները «Արմէնփրէս»ի իրենց հաղորդած լուրերը կը վերախմբագրեն, կ'եղծանեն եւ կը դարփնեն սուտ լուրեր, –անշուշտ վարդագոյն եւ Խ. Միութեան արտաքին դիմագիծին վայել,– ու ապա զանոնք կը հաղորդեն իրենց եւ աշխարհի ժողովուրդներուն...: Այնպէս կը տեսնուի, որ Փերեսթրոյքան, ինչպէս շատ մը ուրիշ բաներ, դեռ չէ մատչած խորհրդային ժանգոտած եւ կռնչող բրոբականտայի մեքենային:

Ամէն պարագայի Հայաստանի տնտեսական օղակումով «Կլասնոսթն է որ պաշարումի մէջ կը գտնուի» ինչպէս «Բրաւտա»յի մէջ կը գրեն թերթին Հայաստանի թղթակիցները:

Կլասնոսթը, ինչպէս նաեւ Փերեսթրոյքան, եւ նոյն ինքն՝ Միխայիլ Կորպաչովը:

Հայը միշտ «աղքատ» ազգականը եղած է մեծերուն. անոնք կոչուին Ֆրանսացի, անգլիացի թէ Ռուս Քեռի, եւ կամ՝ Խորհրդային Եղբայրական Ժողովուրդներու Միութիւն: Մոսկուա արդելք չըլլալով Պաքուի անմարդկային եւ հակախորհրդային արարքներուն, ցոյց կուտայ իր բարոյական ըմբռնումը, որ քաղաքական գետնի վրայ եթէ կրնայ բացատրութիւններ ունենալ, սակայն ներհակ կ'ընթանայ Միութիւնը կենսաւորող բարոյական ու սահմանադրական օրէնքներուն եւ անոր համախորհրդային իտէալին: Այլ խօսքով, ուրեմն ճգնաժամային պահու մը, երբ հայը պէտք պիտի ունենայ զօրաւոր պաշտպանի մը, որուն փառքը եւ զօրութիւնը, բարեկամութիւնը եւ արդարասիրութիւնը տարփողած է տասնամեակներ ամբողջ, ինքզինք առանձին պիտի գտնէ գայլի վոհմակներու դէմ, երբ իր «պաշտպան»ին շահը ա'յդ պահանջէ:

Այս ճշմարտութենէն մեկնելով, եւ առանց երբեք մտահան ընելու Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը, ստիպողական պահանջ է մշակել եւ կեանքի կոչել քաղաքականութիւն մը, որ հայութիւնը հեռու պահէ նոր մարտիրոսացումներէ, նոր տագնապներէ եւ զրկանքներէ, առաջին հերթին՝ տնտեսական: Այդ քաղաքականութիւնը իրատեսօրէն պիտի առաջնորդուի նաեւ մօտակայ եւ հեռակայ շրջաններուն Խորհրդային Միութեան ներքին եղափոխութիւններէն ու տեսանելի սահմանադրական եւ իրողական փոփոխութիւններէն, որոնք ռուս ժողովուրդին հետ բարեկամական նորատեսակ կապերու հաստատում մը կրնայ յառաջացնել հայոց համար, ինչպէս նաեւ լայն դուռ բանալ միջազգային գործակցութեան:

Մինչ այդ, ազգովին եւ մեր ամբողջ ուժով պէտք է պայքարինք, բարձրաձայն բողոքենք, անդադար բախենք Քրեմլինի Բ. Դուռը եւ բոլոր միջազգային ատեաններուն դռները, անոնց ներկայացնելու համար մարդկային եւ ազգային մեր արդարագոյն պահանջները:

Ու այդ համազգային եւ համակարգեալ աշխատանքին մէջ մեծ եւ կարեւոր բաժին մը վերապահուած է արտասահմանի հայութեան:

«ՊԱՅՔԱՐ» Սեպտեմբեր 23, 1989

Խորհրդային Գերագոյն Խորհուրդը Կ'որոշէ Արգիլումը Գործադուլներուն

Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդը որոշեց գործադուլներու արգիլումը, Երեքշաբթի, Սեպտեմբեր 3-ի նիստին, կենսուժի զանազան մարզերուն մէջ, ինչպէս նաեւ փոխադրութեան ու տնտեսութեան այլ բնագաւառներու, որպէսզի ձմեռը չհասած ապահովուի մատակարարումը՝ սննդեղէնի եւ կիզանիւթի:

Ուրեմն՝ ըստ երեւոյթի, Խորհուրդը չ'որդեգրեց Խ. Միութեան թիւ մէկ ղեկավար Միխայիլ Կորպաչէվի ներկայացուցած ծրագիրը, որուն մէջ կը պահանջէր նախարգելքը որեւէ ձեւի գործադուլներու բոլոր մարզերուն մէջ, անխտիր, 15 ամսուայ համար:

24 ժամուան ընթացքին Խորհուրդին յանձնուած 3 առաջարկներէն ընդունուեցաւ միայն վերջինը, զոր ներկայացուց Վարչապետ Նիքոլայ Ռիժքով:

Սոյն որոշումը կ'արտօնէ զօրքերուն գործածումը պահանջեալ հարկին, ապահովելու համար անդրկովկասեան երկաթուղիի սպասարկութեան բնականոն շարունակութիւնը:

Los sobrevivientes armenios y sus testimonios

"Si queremos saber qué sienten las personas, cómo viven, cómo son sus emociones, los motivos y las razones por las que actúan, la forma en que lo hacen: ¿por qué no preguntarles a ellas mismas?"

Gordon Alport

Desde hace algunas décadas, especialistas en Ciencias Sociales han incluído la técnica de entrevistas para el estudio de un hecho determinado.

En Estados Unidos se aplicó esta técnica a los sobrevivientes del Genocidio Armenio de 1915. En base a un amplio cuestionario se intentó reconstruír su historia en su pueblo natal, luego de la deportación, la emigración hasta su inserción en las sociedades receptoras.

Un grupo de profesionales y estudiosos se ha reunido para concretar una investigación similar en la Argentina.

El objetivo es dar a conocer la experiencia de los armenios llegados a estas tierras demostrando su analogía con aquellos que se establecieron en otros países. Las coincidencias de los relatos determinarían la credibilidad de los testimonios.

El cuestionario incluye preguntas referidas no sólo al Genocidio, sino también a la vida cotidiana del entrevistado en su lugar de nacimiento, oficio, estudios, prácticas religiosas, composición familiar, relaciones con connacionales, con otros pueblos, etc.

Cada testigo constituye un caso especial por haber vivido una experiencia única e intransferible y su aporte complementará la historia escrita.

El material recolectado será debidamente legalizado ante escribano público para validarlo en los foros correspondientes. (La presentación pública deberá contar con la autorización del entrevistado).

Hasta la fecha se han realizado 30 entrevistas a personas de diferentes pueblos.

Este esfuerzo encarado por el grupo de trabajo contó con la inapreciable colaboración de instituciones y personas de la colectividad que facilitaron el material necesario para la videograbación de las entrevistas.

La prosecución del proyecto dependerá, en parte, del apoyo brindado por aquellos que deseen contribuír a salvaguardar la identidad cultural armenia.

. . . . . .

Si usted conoce algún anciano que tenga recuerdos de experiencias personales referidos a 1915 o anteriores y que esté dispuesto a transmitirlos a las nuevas generaciones, haga llegar sus datos a los siguientes teléfonos:

Asbed Aryan (773-2978); Jorge Boudourian (552-7582); Nélida E. Boulgourdjian (83-3571); Esteban Ernekian (803-5913); Alice Ezeguelyan (790-6709); Herminé Paglayan (551-8804); Juan Carlos Toufeksian (84-4222).

INVESTIGACIONES TESTIMONIALES ARMENIAS

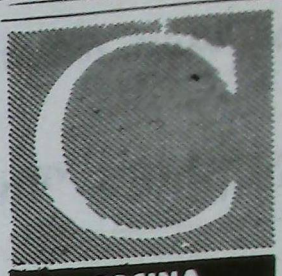

Isabel Tchalian

Albondiguitas orientales

INGREDIENTES:

1/2 kg. de carne picada, 2 cucharadas de miga de pan, 1 diente de ajo picado, 1/3 cucharadita de comino, 1 huevo, 1 cucharadita de sal, 1/2 taza de salsa de tomate, pimienta y pimentón.

PREPARACION:

Batir el huevo, agregar todos los ingredientes. Mezclar bien. Formar hamburguesas ovaladas. Freir en manteca. Una vez fritas todas las hamburguesas, agregar la salsa de tomate en la sartén y cocer durante 5 minutos a fuego lento.

Luego agregar las Hamburguesas y cocer durante cinco minutos más.

Brioches de papas

Cocinar con su cáscara 1 kilo de papas, luego pelarlas, pasarlas por el prensa puré, agregarles una cucharada de manteca, apenas un poco de leche, 2 cucharadas de queso rallado, sal y pimienta, dejar entibiar y formar con las manos unos bollos como mandarinas y otros como nueces que habrán de colocarse encima de los primeros. Ponerlos en una placa enmantecada, pintarlos con huevo batido y llevarlos a un horno bien caliente hasta que se doren.

Servirlos como acompañamiento de carnes.

Poesía "Armenia"

Karina Vanesa es una niña armenia que cursa el 6° grado primario en la Escuela Armenia de Vicente López. Tiene sólo 11 años y ya manifiesta una auténtica vena poética, como se desprende de estos versos debidos a su creación.

Armenia de mi vida,
Armenia de mi amor:
Yo te pregunto
¿Dónde estás hoy?

En los campos floridos
En la tierra y el sol
En mi querido cuerpo
Y en mi corazón.

Armenia de mi vida,
Armenia de mi amor:
Yo soy una sola
Pero tú más que dos.

Querido Ereván
Yo te pregunto una cosa
¿Dónde está Armenia?
¿Qué está haciendo ahora?

En los campos floridos
En la tierra y el sol,
Querida Armenia
Tengo florido el corazón.

Karina Vanesa Kayayan Chichkoyan

Periódico Armenio
"SARDARABAD"
de la
ASOCIACION CULTURAL
TEKEYAN

Redacción y Administración
Gorriti 4804
1414 - CAPITAL FEDERAL
T.E. 771-2520
Horario de atención: Lun. a Vier. de 10.00 a 19.00 hs.

Registro Nac. de la Propiedad Intelectual
N° 78.836
Director
NAHABET NAHABETIAN
Corresponsalía, receptoría de avisos y suscripciones en
BRASIL
Sr. Hrair Chahinian
Av. Coxingui 191 Ap. 84
Cep. 00579 - San Pablo
T.E.: 813-6731

URUGUAY
Dr. Pedro Tanielian
Benito Blanco 675 Ap. 201
T.E.: 70-3114 Montevideo

Karasunk

Con motivo de cumplirse los 40 días del fallecimiento de

Lidia Keoshkerian de Parechanian

invitamos a la misa que en su memoria haremos oficiar en la Iglesia Surp Hagop de Valentín Alsina el domingo 29 de octubre.

Sus hijos, nueras y nietos.

Donación

La familia del Dr. Nicolás Hermes dona a SARDARABAD, por felices acontecimientos familiares A 5.000.-

Centro Cultural General San Martín

Cabaret de las artes

El **viernes 27**, el espacio será una "Invitación a la danza" y, allí, el diálogo de Felisa Kouyoumdjian será con la bailarina y coreógrafa Aurelia Chillemi, quien interpretará fragmentos de "La Salamanca" -música latinoamericana- con alumnos del taller de danzas. Personalmente, Aurelia Chillemi bailará "Réquiem para un niño sólo", con música de Prokoffief y Pergolesi.

Los espectáculos comenzarán a las 20,15 y su entrada será libre.

El **viernes 20**, en el espacio "En alas de la música", se presentará la musicóloga Alicia Terzian, quien dialogará sobre la creación musical.

Allí, Patricia Russo bailará Shantiniketán, de la propia Alicia Terzian.

Hokehankisd

El domingo 8 de octubre tuvo lugar el hokehankisd de nuestra querida madre y abuela

Emma de Koutoudjian

con motivo de cumplirse el 15° aniversario de su fallecimiento.

Sus hijos, nueras y nietos.